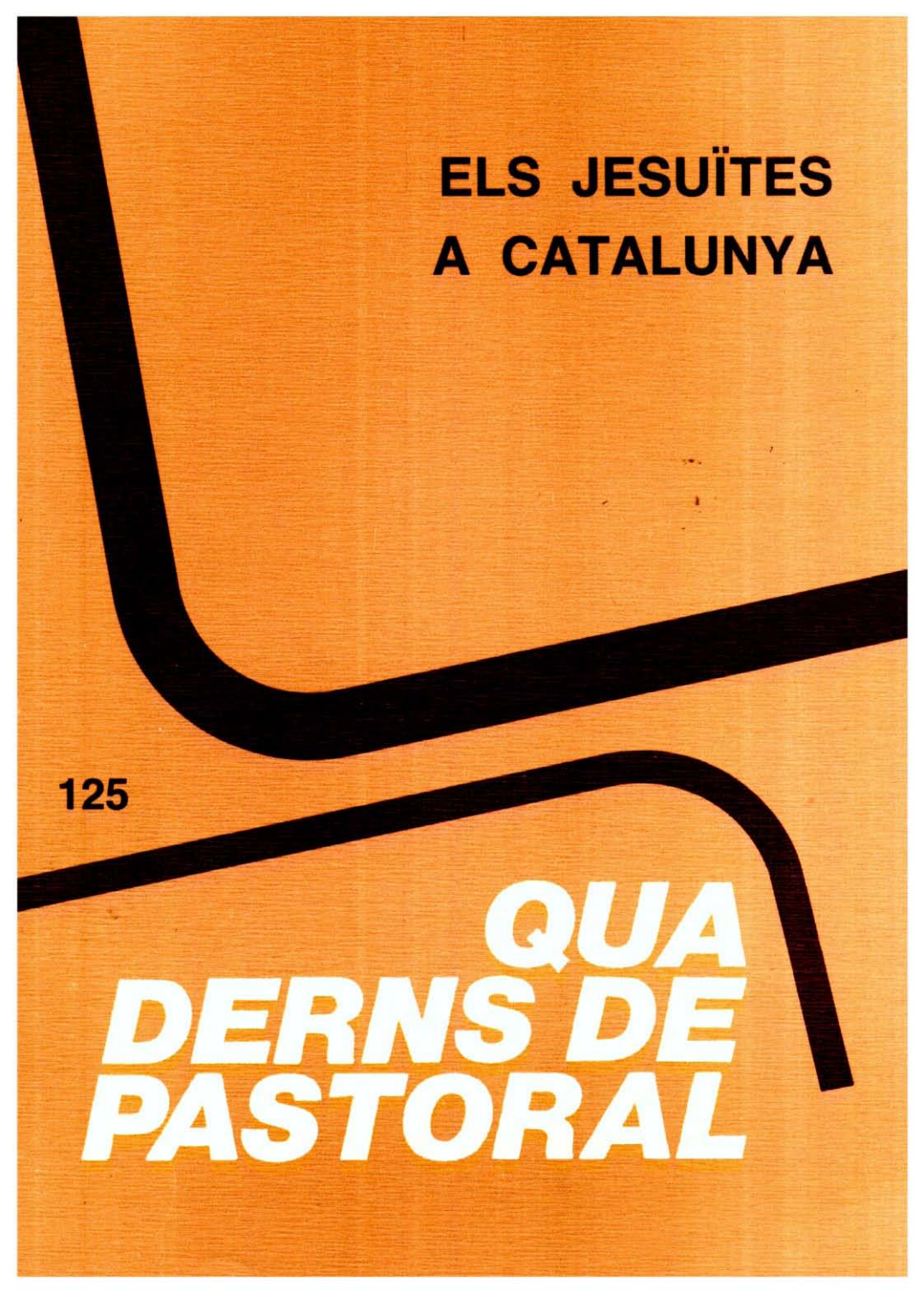


The background is a solid orange color. There are three thick, black, curved lines that sweep across the page. One line starts from the top left, curves down and then right. Another line starts from the middle left, curves down and then right. A third line starts from the bottom left, curves down and then right. These lines create a sense of movement and frame the text.

**ELS JESUÏTES
A CATALUNYA**

125

**QUA
DERNS DE
PASTORAL**

QP

- 0 Pastoral de Quaresma (*exhaustit*).
- 1 Evolució en la imatge del sacerdot. Antologia: Joan B. Manyà. (*exhaustit*)
- 2 Pastoral del turisme. Antologia: Francesc Vidal i Barraquer, home d'Església (*exhaustit*).
- 3 Parròquia i comunitat (*exhaustit*).
- 4 Sacerdots en el treball. Vidal i Barraquer, home d'Església. (*exhaustit*)
- 5 Parròquia i moviments obrers. Renovació a Lleida. Antologia: Guillem Rovira (*exh.*)
- 6 El sagrament de Penitència. Marginació social a Barcelona. (*exh.*)
- 7 La JOC, oportunitat perduda? Sobre pastoral infantil. Antologia: Jaume Collet i Bancells
- 8 De la cristiandat al pluralisme (*exh.*).
- 9 Pastoral rural (*exh.*)
- 10 Església catalana l'any 1970.
- 11 Escola i catequesi. Demarcacions diocesanes a les terres de Lleida.
- 12-13 La pastoral del bateig. La Lleida fonamental de l'Església (*exh.*).
- 14-15 Consells presbiterals i pastorals (*exh.*)
- 16 Parròquies petites. Església catalana, 1971.
- 17 JAC, Escoltisme, Equips de la Mare de Déu. Església i home d'avui.
- 18 Els cristians i la política. Antologia: Manuel Carrasco i Formiguera. (*exh.*)
- 19 Pastoral en medi urbà. Ant.: J.M. Capdevila.
- 20 Entorn de la sacramentalització.
- 21 Conversa amb un monjo. Índex 1969-1971.
- 22 Psicologia, experiència religiosa i pastoral.
- 23 Fe i joventut catalana.
- 24 Com reestructurar el bisbat de Vic. Història de la JOC. Jacques Maritain.
- 25 Catequesi d'adults. Immigració nord-africana.
- 26 Pastoral urbana. Consells pastorals. L'ensenyament de la Teologia (*exh.*)
- 27 L'ACO i la Missió Obrera. El Secretariat d'universitaris cristians. Darrers dies de Joan Alsina. Antologia: Josep Carner.
- 28 Comunitats de base. Església catalana, 1973.
- 29 Pastoral en el món burgès. Antologia: Jaume Bofill i Mates. El cas Añoveros.
- 30 L'economia de l'Església.
- 31-32 L'Església al País Valencià. Els cristians i la ciutat. Taizé: el concili dels joves.
- 33 Nous camins de vida religiosa.
- 34 Teologia, política i alliberament. La Pastoral als Països Catalans l'any 1974.
- 35 La fe, categoria cristiana. Pasqua i joventut. El dret dels immigrants a ser catalans.
- 36-37 Ciutat de demà i educació religiosa. La immigració a Catalunya. Antologia: F.V. Garcia, «el rector de Valfogona» (*exh.*)
- 38 El laicat, avui (*exh.*)
- 39 Canvis en l'Església i en els ministeris.
- 40 Església i canvi social. Capellans i classe obrera. Església catalana, 1975 (*exh.*)
- 41 Renovar la celebració de Pasqua. Pastoral de vocacions. L'11 de maig de 1966 (*exh.*)
- 42-43 Iniciació a la revisió de vida. Testimonis de preveres (*exh.*).
- 44 Programar un nou curs. Tipologies del ministeri. La marxa de la llibertat.
- 45 Relacions Església-Estat 1975-76. Cent anys de colònies. L'Església l'any 1976 (*exh.*)
- 46-47 Equips de preveres. Transmetre la fe. (*exh.*)
- 48 Confirmació i comunió. Economia de l'Església. Escarré a «Le Monde», 1963. (*exh.*)
- 49 Programar la pastoral. Els catòlics de Barcelona als pares conciliaris (1965).
- 50 Després de les eleccions.
- 51 Festes cristianes i religiositat popular.
- 52 L'Església en la represa de Catalunya.
- 53 El cardenal Vidal i Barraquer.
- 54 Fer cristians conscients i responsables.
- 55 Cristians en el món.
- 56 Cristians entre els marginats (*exh.*)
- 57 Aparellament i matrimoni.
- 58 Moment present de l'Església catalana.
- 59 Entre el desencant i l'esperança
- 60 Taizé: una interpretació.
- 61 Damià Estela, testimoni d'excepció.
- 62 Assemblees a l'Església catalana.
- 63 Pastoral i llengua catalana.
- 64-65 Vida de fe i presència en el món.
- 66 Preglar amb el poble.
- 67 Mossèn Antoni Batlle.
- 68 Informe sobre Pastoral de joventut.
- 69-70 Els consells pastorals (*exh.*)
- 71 Cristians catalans al Tercer Món.
- 72 Pastoral del bateig (*exh.*)
- 73-74 Qüestions sobre la parròquia.
- 75-76 El servei de la caritat (*exh.*)
- 77 Cardijn i l'evangelització del món obrer.
- 78 Pastoral dels malalts.
- 79 Descreença i agnosticisme.
- 80 Religiosos als barris.
- 81 Pastoral de preparació al matrimoni (*exh.*)
- 82-83 L'economia de l'Església catalana.
- 84 Pastoral rural.
- 85 Pastoral dels deficients mentals (*exh.*)
- 86-87 C. Cardó, L.I. Carreras i J.B. Manyà.
- 88 Els malalts marginats.
- 89-90 La pastoral a debat.
- 91-92 Església i normalització lingüística.
- 93 La parròquia, lloc d'educació de la fe.
- 94 Debat sobre la guerra i la pau.
- 95 Aportacions pastorals del C. Vaticà II.
- 96 La llengua de l'Església a Catalunya.
- 97 La guerra civil. Les sectes. Catequesi dels més petits.
- 98-99 Ministeris per a la comunitat. La poesia religiosa de Verdager.
- 100 La Vella pasqual.
- 101 Sobre la pastoral a Catalunya (1969-1987).
- 102 Religiositat popular.
- 103-104 La classe de religió (*exh.*)
- 105 Acollir el deficient (*exh.*)
- 106-107 El cant a les esglésies.
- 108 Fe i cultura postmoderna.
- 109 Els nous moviments (*exh.*)
- 110 La parròquia. L'arxiprest. Parròquies sense prevere. Llengua i pastoral.
- 111 L'Església i el Mil·lenari de Catalunya.
- 112-113 Mitjans de comunicació i pastoral
- 114 Religiosos i religioses a Catalunya.
- 115-116 Presència dels cristians en el món.
- 117 Els cristians i el voluntariat.
- 118 Els cristians i el nacionalisme.
- 119-120 Obrador I: Inici de curs.
- 121 Realisme i utopia.
- 122 Obrador II: Pasqua.
- 123 Padrinatge comunitari. Antologia: J. Ruyra.
- 124 La Pastoral Rural a Catalunya.
- 125 Els jesuïtes a Catalunya.

QUA DERNS DE PASTORAL

125

1 9 9 1



SUMARI

● PÒRTIC

El compromís dels jesuïtes	7
Som i serem	12

● INFORME

Línies de força i opcions de futur, <i>Jesús Renau</i>	15
Exercicis espirituals, <i>Josep Rambla</i>	18
La Comunitat de Vida Cristiana (CVX) <i>Ladislau Balanzó</i>	22
Parròquies, <i>Joan Canet</i>	28
La Missió Obrera, <i>Isidre Ferreté</i>	30
Les noves pobreses, <i>Josep M. Agustí</i>	36
Cristianisme i Justícia, <i>Francesc Riera</i>	43
Intermón, <i>Lluís Magriñà</i>	49
Pastoral a les escoles, <i>Ignasi Salat</i>	51
Ensenyament superior, <i>Josep Miralles</i>	53

● QUATRE VENTS

Barcelona, <i>Josep M. Totosa</i>	58
Menorca, <i>J. Bosco Faner</i>	64
Solsona, <i>Climent Forner</i>	69
Tarragona, <i>Jordi Figueras</i>	75
Tortosa, <i>Sisco Lahosa i Joan-Anton Martínez</i>	76
Urgell, <i>Antoni Mirabet</i>	79
Vic, <i>Sebastià Codina</i>	81

ELS JESUÏTES A CATALUNYA

Aquest any s'ha caracteritzat, entre nosaltres com arreu, per una forta presència jesuítica. No podia ser menys: cinc-cents anys del naixement de Sant Ignasi (1491) i quatre-cents cinquanta de la fundació de la Companyia de Jesús (1540) no eren pas efemèrides a deixar passar desapercebudes. I els jesuïtes s'han esmerçat a fer-les presents. A més, per bé que Íñigo de Loiola –i no cal dir la Companyia per ell fundada– tingui una projecció universal, Catalunya no és un simple accident en la vida d'aquell basc del Renaixement. Montserrat, Manresa i Barcelona pesen decisivament en la seva biografia. I fan sentir el seu influx en tota la seva obra. A més, ben d'hora la Companyia comença a fer-se present als Països Catalans: el 1545 és fundat, a Barcelona, el col·legi de Betlem; el 1547 és fundada a Gandia, la pàtria de Francesc de Borja, el tercer «general», la primera universitat de la Companyia, quatre anys abans, doncs, del cèlebre «col·legi romà», futura universitat Gregoriana, a Roma (1551). Haurà d'esperar una mica més, i ja després de la mort del fundador (1556), la constitució del noviciat de la Companyia a Tarragona; tot i això, la data és prou primicera: 1575.

Però no es tracta només d'una presència antiga. Sinó d'una presència continuada i actual.

No s'amaga a ningú que, a partir de la constitució de Catalunya com a província jesuítica pròpia o independent, la «Tarraconense», (1962), comença una ràpida evolució dels jesuïtes catalans. Fins aleshores, la província d'Aragó recobria els territoris dels antics regnes: Aragó, Catalunya, València i Mallorca, i dificultava un desplegament específic dels jesuïtes catalans. És clar que també hi va influir, i molt, el concili Vaticà II, amb tot el moviment que n'arrenca, i que ha marcat de manera ben significativa els jesuïtes de tot el món.

Per això, la celebració dels dos aniversaris, d'Ignasi i de la Companyia, són una bona ocasió per a presentar un informe sobre la presència actual dels jesuïtes a Catalunya, entenent per tal la província

tarraconense, que correspon, mica més mica menys, als vuit bisbats catalans.

1. El número s'obre amb un PÒRTIC sobre el compromís dels jesuïtes i amb un altre sobre el compromís dels catalans i de l'Església catalana.

2. La secció INFORME presenta la presència dels jesuïtes a Catalunya amb un conjunt d'articles breus, demanats, tots ells, a membres de la Companyia. Jesús Renau, delegat de pastoral, en resumeix, a manera de presentació, les línies de fons i les opcions de futur que ja es comencen a dibuixar; Josep Rambla ens parla dels exercicis espirituals; Estanislau Balanzó, de les comunitats de vida cristiana (CVX), que és el nom que prenen actualment les antigues congregacions marianes; Joan Canet ens presenta la presència dels jesuïtes com a responsables de parròquies; Isidre Ferratè ens informa sobre la Missió Obrera, és a dir, sobre els jesuïtes que estan inserits en el món laboral, com uns obrers entre els obrers; Ignasi Agustí, de la seva presència entre els marginats; Francesc Riera ens presenta el centre «Cristianisme i Justícia»; Lluís Magriñà, «Intermón»; i Josep Miralles, la presència dels jesuïtes en l'ensenyament superior. Segur que hi ha llacunes (per exemple, s'hauria pogut parlar de la projecció missionera, de manera particular de la presència dels jesuïtes catalans a l'Amèrica llatina). Però, així i tot, la lectura d'aquests articles permet adonar-se del que representa, avui, la companyia de Jesús en la nostra societat i en la nostra Església.

3. Finalment, els QUATRE VENTS: Barcelona, Menorca, Solsona, Tarragona, Tortosa, Urgell i Vic. Amb un desfasament més accentuat que altres vegades. El fet és que aquest número l'havíem preparat abans de les vacances d'estiu, però que no estarà en mans dels subscriptors fins al mes d'octubre. Que no esperin, doncs, de trobar en les cròniques dels bisbats allò que se'n diu «notícies fresques»: ja els en prevenim des d'aquí. Tanmateix, les notícies són ben interessants. Deixeu-me recollir, per a acabar, aquesta perla: el nostre cronista solsoní, referint-se al batibull organitzat arran de l'editorial del full diocesà de Vic-Solsona-Tarragona publicat ara fa un any pels volts de l'onze de setembre, comenta amb humor: «a esperar el d'enguany». Enllestia la crònica a finals de juny. Segur que aleshores no s'imaginava el que està passant aquests dies.

Perquè aquesta meua pàgina de presentació és escrita exactament el dia que segueix l'onze de setembre, diada nacional de Catalunya, de l'any de gràcia de 1991.

J.T.

PÒRTIC

EL COMPROMÍS DELS JESUÏTES

La presència i l'acció dels jesuïtes a Catalunya no són pas cosa de quatre dies. Des d'aquell moment en què el cavaller basc Íñigo de Loiola canviava els seus vestits pels d'un pobre i deixava la seva espasa als peus de madona Santa Maria en la seva cambra de Montserrat, podem dir que el primer jesuïta petjava ja la nostra terra; més encara: que hi naixia. És un gran jesuïta català d'aquest segle, el pare Ignasi Casanovas, bon coneixedor del seu fundador i del seu llibre dels Exercicis, qui ens diu que Catalunya és la pàtria espiritual d'Ígnasi de Loiola.

Aquesta història de quatre segles i mig ha deixat profundes petjades en la nostra Església. I no ens referim pas simplement, a les pedres barroques (l'art jesuític per excel·lència), que encara podem admirar a la rambla de Barcelona o a l'església de la cova de Manresa. Sinó a una fonda influència espiritual i intel·lectual.

En aquest sentit, hem assistit, els darrers cinquanta anys, a transformacions considerables.

A partir de l'any 1939, tot just sortits de la sangonenta guerra civil i la també sangonenta revolució, el camí dels jesuïtes a Catalunya sembla poder caracteritzar-se per aquests dos mots: elitisme i espanyolisme.

Elitisme. Els jesuïtes constituïen una mena d'aristocràcia: per l'extracció de bona part dels seus membres; per la seva formació intel·lectual; pel seu «monopoli» d'una certa espiritualitat, que tendia a passar per l'espiritualitat «tout court»; per la seva influència entre les classes benestants, a través de les congregacions marianes i d'alguns col·legis de nota; àdhuc per la seva autosatisfacció com a grup.

Espanyolisme. Sense arribar a caure en aquells extrems grotescos d'alguns col·legis on es perseguia el català àdhuc a les hores d'esbarjo, i on no hi havia cap «padre» ni cap «madre» que tolerés que cap alumne se li adrecés en català, la imatge que oferien els jesuïtes no la donaven alguns catalanistes, que també hi eren, per bé que amagats, sinó altres. És cert que va crear-se l'«Acadèmia de llengua catalana» a la Casa de les Congregacions Marianes. Però una flor no fa estiu. En tot cas, pregunteu als jesuïtes quina era la llengua del seu noviciat, del seus estudis, de la seva formació, i de la comunicació entre ells al col·legi màxim de Sarrià, primer, i de Sant Cugat del Vallès, després. És veritat, però, que fins a l'any 1962, els jesuïtes catalans estaven integrats, juntament amb els valencians, els aragonesos i els de les illes, en la província anomenada

d'«Aragón». I que això representava una excusa fàcil per a eludir qualsevol compromís mínimament seriós amb Catalunya, naturalment amb l'excusa de l'«universalisme» i de la «caritat», que ja sabem què signifiquen, de fet.

Però, tal com dèiem, la situació ha canviat qui sap-lo. Un d'aquests canvis afecta en profunditat tota la companyia. I té relació amb aquella «Església dels pobres» presentada com a ideal pel Concili. En aquest punt, els jesuïtes han fet un canvi espectacular. Un canvi que ha estat explícitament assumit i empès per la direcció més alta: recordem la carta del pare Arrupe, basc com Ignasi, general de la companyia, als provincials jesuïtes de l'Amèrica llatina, en què els demanava que examinessin seriosament a quines capes socials servien i que s'orientessin decididament a treballar entre els més pobres. Però que ha trobat un bon ressò també a la base. I concretament a Catalunya.

No és estrany, doncs, que, d'un temps ençà, la «imatge de marca» dels jesuïtes en l'opinió pública, si és lícit de parlar així, no sigui ja la que evocàvem abans, ni de bon tros. Continuen apareixent com un cos seriós, com unes persones ben preparades i formals. Continuen mantenint centres d'ensenyament elitistes; així ESADE o l'Institut Químic de Sarrià, per a parlar de dues realitats importants i de significació incontestable. Però el compromís de la companyia com a grup i dels jesuïtes —de molts jesuïtes— com a persones al servei de la transformació de la societat i de l'Església en una línia obertament progressiva han fet forat. I no es tracta de cap maquillatge superficial, ni de cap acomodació interessada. Sinó que és fruit d'un profund acarament amb l'evangeli. Per a dir-ho amb una terminologia que els complau: és obra de «discerniment espiritual».

També han estat considerables els canvis dels jesuïtes catalans pel que fa a l'arrelament a l'Església del país.

Aquesta evolució s'inscriu en un moviment més ample, que ha dut els diferents sectors de l'Església a intercomunicar-se: si no fa pas tants anys, cada congregació religiosa, masculina o femenina, era un món tancat i a part, avui l'obertura i la intercomunicació són un fet; si cada congregació religiosa tenia les seves obres apostòliques i desconeixia les dels altres, avui hi ha un moviment creixent d'incorporació de tots plegats en unes obres diguem-ne generals o diocesanes. I hem de dir que els jesuïtes catalans han entrat de ple en aquest moviment de vinculació eclesial: «aquesta vinculació i col·laboració, escriu Jesús Renau, a l'article liminar del nostre INFORME, passa actualment per un dels millors moments i respon a la visió de l'Església com a poble de Déu i al valor de les esglésies locals». Naturalment, això havia de dur a un augment de l'arrelament a Catalunya: a la llengua, a la cultura, a la nació, en general. És una línia que sempre hi havia estat present. Però que potser mai no havia estat assumida tan clarament i tan conscientment com als nostres dies.

Encara hauríem d'assenyalar una altra característica dels jesuïtes catalans: la seva opció per «la justícia que brolla de la fe». Ells són dels que treballen per mantenir viva en la nostra Església l'exigència de la justícia en nom de la fe en el Déu de Jesucrist. No és per atzar que un dels seus centres amb més força d'irradiació s'anomeni, precisament, «Cristianisme i Justícia». No creiem allunyar-nos de la realitat si relacionem aquesta característica amb els seus lligams amb Amèrica llatina, començant per Bolívia, on treballen una bona cinquantena de jesuïtes catalans, ja definitivament arrelats en aquella «província». Per això, entre altres coses, són jesuïtes molts dels que ens mantenen viva l'exigència de la «teologia de la lliberació», nascuda precisament en aquelles latituds.

¿Vol dir, doncs, que tot són flors i violes, i que aquest comentari pren els aires d'una mena de canonització sen-

se reserves? No, segurament. Per això, que ens sigui permès d'acabar formulant un interrogant i una petició.

Sense negar el bon moment que travessa la vinculació eclesial dels jesuïtes catalans i la seva disposició a col·laborar en institucions generals de la nostra Església, és lícit demanar-se si no continuen, tanmateix, aferrats a obres apostòliques pròpies, que representen una certa duplicitat; i si, per això mateix, no tendeixen a constituir com uns cercles d'amics, influenciats, col·laboradors, que respiren un ambient propi. Toquem, en aquest punt, un aspecte complex, que afecta, d'una manera o altra, totes les congregacions religioses i que interpel·la, així mateix, les nostres Esglésies diocesanes, la seva pastoral i la seva capacitat integradora. I que mereixeria, doncs, un acostament més detallat i aprofundit. Segurament l'eclesiologia que deriva del Vaticà II, i en concret de la constitució dogmàtica sobre l'Església, especialment el que fa referència a l'Església particular, ens obliga a anar més a fons a l'hora de replantejar totes aquestes qüestions.

Igualment, sense qüestionar els progressos fets en la inculturació dels jesuïtes a Catalunya, sí que ens sembla poder demanar que aquesta línia continuï en una triple direcció. En la utilització del català com a llengua habitual de comunicació i de les publicacions i l'ensenyament dels diversos centres de la companyia, a tots els seus nivells. En una reflexió teològica més explícitament lligada al nostre context cultural, que es beneficiï de l'obertura d'horitzons i de les aportacions que ens provenen de l'Amèrica llatina, però que no es limiti a fer-ne de ressò. I en la incorporació de la nostra problemàtica nacional, com a poble, a l'hora de reflexionar sobre aquella justícia que brolla de la fe i aquells horitzons de llibertat que el Déu de la Bíblia vol per a tots els homes i per a tots els pobles, inclòs també el nostre poble català.

SOM I SEREM

Si: som catalans i serem el que vulguem ser nosaltres mateixos, comptant amb totes les altres forces en presència –positives i negatives, favorables i contràries– i amb això que s'anomena la conjuntura. Però som nosaltres –el poble català– els responsables darrers del nostre futur. Ens ho ha recordat, encertadament, una editorial signada per la Redacció del Full diocesà de Vic, Solsona i Tarragona corresponent al dia 8 de setembre, que ha alçat un munt de polseguera: «Som nosaltres, per tant, i ningú més que nosaltres, qui ha de decidir, tard o d'hora, i per vies pacífiques i democràtiques, qui i què volem ser, i amb qui volem o necessitem unir-nos i solidaritzar-nos».

Es tracta d'una veritat tan clara com un got d'aigua transparent, com escrivia un dia José Maria Pemán referint-se a la llengua catalana i al dret d'utilitzar-la. Perquè, si no, que ens diguin qui hauria de decidir, doncs, per nosaltres o amb nosaltres, o a qui hauriem de demanar permís: ¿tal vegada al Madrid polític o a la Roma eclesiàstica?

El president Felipe González, amb la seva sagacitat ben coneguda, advertia no fa gaire –quan l'URSS es negava a reconèixer la independència de les tres repúbliques bàltiques– que si es tocava una peça de les que configuren el mapa dels estats europeus actuals, tot ell saltaria com un puzzle. Ens recordava, així, potser sense adonar-s'en, que es tracta d'una construcció artificial i estantissa, formada, tanmateix, per peces, cada una de les quals és força més sòlida que la unitat que constitueix el conjunt. Més senzills que aquests moderns mosaics tan sofisticats, els trencaclosques de la nostra infantesa tenien sobre d'ells un avantatge: permetien obtenir diversos dibuixos, tots igualment coherents, a partir d'unes mateixes peces.

Ara han estat tocats uns estats i se'n belluguen uns altres. Això no fa sinó posar de manifest per la via dels fets –i ja deien els antics escolàstics que «contra factum non valet argumentum» (els fets no es desmenteixen amb arguments)– que l'ordre polític internacional (o l'europeu, per no moure'ns de la nostra casa comuna) no està obligat a mantenir la configuració dels estats actuals. Més que no pas a un puzzle de dibuix únic, s'assembla, doncs, a un trencaclosques que permet composicions variades.

Això que és vàlid en el terreny polític també ho és en l'eclesiàstic.

Davant les manifestacions del senyor bisbe de Solsona sobre la constitució d'una Conferència Episcopal Catalana, el senyor Vidal Quadras va afanyar-se a consultar els evangelis i, segons manifestava, no n'hi va trobar cap referència. Com li ha recordat, jocosament, el mateix bisbe, és una llàstima que no anés més enllà en la seva incursió de biblista: segur que tampoc no hi hauria trobat cap al·lusió a la Conferència Episcopal Espanyola.

Aquestes coses el Senyor les deixa a les nostres mans. No són com un puzzle de configuració única, com ens voldrien fer creure, ni com un trencaclosques que només tingui com a models on emmirallar-se els que li ofereix el trencaclosques polític de torn, sinó que permet dibuixos diversos i variats. També en la seva estructuració l'Església és un àmbit de llibertat.

Les estructures territorials de l'Església i tot l'entramat legal que les determina han d'estar al servei de la vida, i no a l'inrevés. Es tracta de construccions funcionals i mòbils; no pas de solidificacions encarcarades i intocables.

El concili Vaticà II ja va deixar prou ben establert que la unitat de base és l'Església particular. Per això també aquí és vàlid, amb les naturals concrecions, el principi invocat pel Full diocesà d'aquelles tres diòcesis: som nosal-

tres, són les nostres esglésies diocesanes les que han de dir quina és la millor manera d'articular-se entre elles, amb altres esglésies i amb altres conjunts d'esglésies. I de plantejar-ho on el dret de l'Església determina. I la legislació actual deixa prou clarament establert que la instància competent per a erigir conferències episcopals és la seu apostòlica. La celebració dels nou-cents anys de la restauració de la seu metropolitana de Tarragona hauria de ser una bona ocasió per a fer un pas decisiu en aquesta direcció.

El procés serà llarg. Perquè la Conferència Episcopal Espanyola, de què formen part els bisbes de les nostres diòcesis, sembla tenir una visió de les coses més pròxima al fixisme encarcerat que ha posat de manifest, aquests dies, la classe periodística de Madrid que no pas a la ductilitat que han demostrat les autoritats russes després dels fets d'agost. Mentre aquest procés no culmina, hi ha tanmateix molt camí a recórrer per enfortir la nostra província eclesiàstica tarragonina i aquesta taula d'amics que és, ara i tant, la Conferència Episcopal Tarraconense. No cal dir que QUADERNS DE PASTORAL està disposat a continuar fent-los costat.

INFORME

LÍNIES DE FORÇA I OPCIONS DE FUTUR.

JESÚS RENAU

Des dels seus inicis, la Companyia de Jesús ha estat molt present a Catalunya. No hi ha dubte que la tasca educativa hi ha tingut una importància notable, però la pastoral també ha representat una aportació important a la missió de l'Església catalana. Podríem recordar, per exemple, les congregacions marianes, esteses per tot el Principat, les missions populars, les cases d'exercicis, les confessions i la direcció espiritual.

Avui, amb motiu de la celebració del cinquè centenari del naixement de sant Ignasi, presentem una síntesi breu de la tasca pastoral

que els jesuïtes fem a les diòcesis de Catalunya, i que cal sumar a aquell passat secular i analitzar com una realitat oberta al futur.

En aquesta introducció intentem exposar breument les grans línies de fons que orienten i mouen la pastoral de la Companyia a casa nostra.

1. *L'opció pel servei a la fe i la promoció de la justícia*, que és el que defineix l'ànima de tots els nostres apostolats en aquests moments històrics. Es tracta d'una veritable inspiració, que entén el seguiment de Jesús, la fe i la vida cristiana, com a realitats intrínsecament vinculades a la promoció i la defensa de la justícia. La justícia que brolla de la fe i la fe que denuncia la injustícia i obre camins de solidaritat i amor són dos moments d'una mateixa gràcia de Déu. Tota la tasca de la Companyia avui vol ésser fidel a aquesta gràcia de Déu.

2. *Discerniment espiritual*, segons l'estil propi dels Exercicis Espirituals. El carisma propi de la Companyia és el servei a l'Església i al món com una missió que cal anar aplicant a llocs, cultures, situacions i temps ben diversos. Això demana una recerca continuada segons els criteris evangèlics, per fer-nos més disponibles, més àgils, preparats i intercanviabls al servei de Jesucrist.

3. *Vinculació eclesial* a les nostres esglésies diocesanes, com a col·laboradors apostòlics dels bisbes, de les parròquies, les comunitats religioses i laïcals i els moviments. Aquesta vinculació i col·laboració passa actualment per un dels millors moments i respon a la visió de l'Església com a poble de Déu i al valor de les esglésies locals. Per altra banda, són molts els jesuïtes catalans que des d'altres esglésies, en especial del tercer món, signifiquen la dimensió universal de la crida de Jesús a tots els pobles. I és normal i lògic que la seva tasca missionera tingui a Catalunya un ressò ben important, com en el cas de la Fundació Intermón.

4. *Inculturació al nostre país*, sense la qual no fóra possible una pastoral autèntica i l'esforç d'una nova evangelització. Pensem que s'han superat antics hàbits centralistes i que avui la Companyia a Catalunya, seguint una tradició que sempre ha estat present, és plenament catalana en la comprensió que el nostre país és un espai de trobada de moltes cultures diferents i que és gràcies a l'acceptació i al diàleg que es construeixen el respecte i el progrés que ens identifiquen com a poble.

5. *Treball en equip*, en el sentit més profund de la paraula «companyia», que és el d'unió per tal de sumar esforços, discernir en comunitat, obrir-se i col·laborar amb tots els qui cerquen els objectius del Regne de Déu. També aquí cal anar superant les inèrcies de l'individualisme, característic de la forma de ser de no pocs dels nostres

estils tradicionals, per estructurar uns equips de treball de cara al futur de la pastoral i, sobretot, de l'evangelització.

La presentació dels diversos sectors de la pastoral que trobareu a continuació respon a la concreció d'aquestes grans línies apostòliques. Tota la tasca és coordinada per un equip, una comissió de pastoral, que és el motor de la posada en comú i de la reflexió pastoral, obert al futur.

Ja es comencen a dibuixar les opcions de futur que van sorgint de la vida apostòlica dels jesuïtes de Catalunya i que el nostre provincial, pare Oriol Tuñí, ha anat expressant com a *tres grans sectors*: evangelització i pastoral de joves, sobretot per la formació de grups de militants cristians en les comunitats de vida cristiana, connectats amb la tasca educativa; treball en el món dels marginats, que integra una reflexió que pugui marcar els grans trets de la pastoral als barris i en el món obrer; finalment, recerca teològica i espiritual, segons la tradició ignasiana, que potencii la qualitat de fe i el diàleg constructiu amb una societat naixent de les grans crisis de finals de segle.

SEGONS EL CODI DE DRET CANÒNIC ÉS POSSIBLE UNA CONFERÈNCIA EPISCOPAL CATALANA

Cànon 448 § 1. Com a regla general, la conferència Episcopal comprèn els prelats de totes les Esglésies particulars d'una mateixa nació.

§ 2. Però si, a judici de la Seu Apostòlica, havent escoltat els Bisbes diocesans interessats, les circumstàncies de les persones o de les coses ho aconsellen, pot ser erigida una conferència Episcopal per a un territori d'una extensió menor o major, de tal manera que només comprengui els Bisbes d'algunes Esglésies particulars constituïdes en un territori determinat, o bé els prelats de les Esglésies particulars de distintes nacions.

Cànon 449 § 1. És propi només de la suprema autoritat de l'Església, un cop escoltats els Bisbes interessats, erigir conferències Episcopals, suprimir-les o canviar-les.

EXERCICIS ESPIRITUALS

JOSEP RAMBLA

Prehistòria de la renovació actual

L'empenta que han rebut els exercicis ignasians aquests darrers anys té molt a veure amb l'aportació que ja s'havia fet, sobretot durant aquest segle, tant a la pràctica com a l'estudi dels exercicis. Destaco només això: l'*Obra dels Exercicis Parroquials* endegada pel pare Vallet; els *exercicis personalitzats i intensius*, promoguts sobretot pel pare Calveras; els *estudis* sobre els *Exercicis* de Nonell, Casanovas, Calveras i Dalmases. Aquestes mostres d'apreci real dels *Exercicis* a Catalunya i la vàlua de les aportacions han influït en la represa d'aquests darrers anys.

Línies de la renovació actual

Els nous aires del Vaticà II van remoure, com tantes altres coses, el món dels exercicis ignasians. El 1966 (menys d'un any després del Concili) va tenir lloc a Lloret un congrés internacional on especialistes d'exercicis, teòlegs, biblistes, etc., van fer front als problemes que plantejava la pràctica dels exercicis i van aprofundir les virtualitats que conté per als cristians que volen viure la fe enmig dels reptes del món actual. Sortosament el congrés no va partir de zero i va poder recollir molts estudis i experiències realitzats arreu del món. Amb tot, aquest encontre internacional va ser l'origen d'una nova consciència col·lectiva que s'ha anat traduint en una estima més universal dels exercicis i un esforç més intens de renovació permanent. Dins aquest moviment actualitzador dels exercicis sobresurten aquests aspectes:

1. *Personalització*. Atès que els exercicis són una pedagogia espiritual per tal que l'exercitant faci una experiència personal de Déu, s'ha anat produint un *desplaçament* en la manera de practicar-los: l'abundància de conferències («punts» i «plàtiques») ha anat deixant lloc a més hores d'*activitat plenament personal* de l'exercitant; els te-

mes doctrinals han disminuït o desaparegut per tal de transformar-se en *orientacions al servei de la pràctica* (oració, discerniment, elecció, etc.). Un símptoma: a poc a poc va desapareixent el nom de «director» (tot i que és difícil trobar-ne un altre), ja que sant Ignasi només parla de «el qui dóna els exercicis» (és a dir, una mena d'ajudant de pràctiques).

2. *Dimensió encarnatòria*. Els exercicis tenen com a centre el Crist. No són altra cosa que una ajuda espiritual a fi de conèixer més íntimament el Senyor i arribar a estimar-lo i seguir-lo més. No és, doncs, estrany que el corrent encarnatori dels cristianisme, subratllat pel Vaticà II, hagi penetrat fàcilment en la manera de proposar i practicar els exercicis. La *contemplació* dels «misteris» dels Crist ha estat la manera d'entrar en el món interior del Senyor i en les seves actituds envers el món i els homes, d'estimar-lo més i de decidir-se a seguir-lo d'una manera més real i concreta en la societat actual. Aquesta *identificació* amb el Crist és la base del discerniment i de l'elecció, del tot personals, que l'exercitant ha de fer durant el recés i que, després, en la vida de cada dia, ha de prolongar, responnent de manera evangèlica i creativa als interrogants i desafiaments que es plantegen contínuament.

3. *Actualització constant dels «acompanyants» o «guies»*. Els exercicis no han de ser ni ensenyament doctrinal ni consells morals, però no poden estar desarrelats de la societat i de la història d'avui. D'ací la importància d'una actualització contínua dels qui es dediquen a la tasca de l'acompanyament. Per això s'està donant un fenomen relativament nou: l'organització de *cursos i seminaris regulars* per a la formació tant inicial com permanent de «guies» o «acompanyants». Un fet que cal destacar és que, a més de sacerdots i religiosos, han començat ja a entrar en el servei de l'acompanyament d'exercicis tant *religioses* com *seglars*.

Diferents formes de practicar els exercicis

Una de les característiques de la pedagogia dels exercicis és l'aplicació «segons la disposició de les persones». Naturalment aquestes adaptacions, si pretenen obtenir els fruits previstos pels exercicis, han de ser fidels a les orientacions que proposa el llibret ignasià. Tot amb tot, són moltes les maneres que es poden oferir d'exercicis de sant Ignasi. Aquí només indico aquestes tres que recuperen aspectes molt importants de la pedagogia ignasiana i cerquen donar respostes a situacions i anhels de molts cristians d'avui.

1. *Exercicis individualitzats*. Entre nosaltres s'anomenen més cor-

rentment «personalitzats». En la línia més pròpia de la pedagogia ignasiana, aquests exercicis ajuden a realitzar una experiència no solament personal de Déu, sinó estrictament *individual* (de cap manera, *individualista*).

Cadascú ha de donar una resposta plenament lliure i irrepetible (individual) a la crida al seguiment del Crist i això requereix un encontre de cor a cor amb el Senyor per tal de sentir més íntimament l'acció del seu Esperit que ens «recorda» la seva paraula i ens porta «a la veritat completa». Si bé aquests exercicis són individuals, no han de caure pas en l'isolament, l'intimisme o l'individualisme. D'aquí la importància que l'exercitant sigui una persona relativament madura i en contacte amb la vida real. Amb tot, els mateixos exercicis portaran a integrar en l'oració i el discerniment les dades i experiències de la vida quotidiana, a contemplar el misteri del Crist ben contextualitzat en el món d'avui, a dialogar amb el «guia» per tal de no perdre's en un subjectivisme estèril, etc. Aquesta mena d'exercicis són practicats o bé en «tandes» on hi ha tants «acompanyants» com calen per a atendre bé els exercitants, o bé individualment del tot. En aquest cas no hi ha, òbviament, cap activitat comuna, mentre que en els exercicis en «tandes» se sol celebrar comunitàriament la litúrgia i, a vegades, es donen orientacions generals que després s'adapten a cada situació personal amb la col·laboració de l'acompanyant.

2. *Exercicis en la vida ordinària.* Els Exercicis preveuen una pràctica peculiar per a aquelles persones que, tenint les disposicions necessàries, es troben impedides a causa de les seves ocupacions o altres situacions massa absorbents. El llibre proposa aleshores de fer els exercicis dedicant un temps diari a l'oració i a d'altres pràctiques espirituals, de manera que es pugui recórrer tot el procés en un temps més llarg que el previst per als exercicis en recés. Ja fa anys que la pràctica d'aquesta mena d'exercicis s'ha estès arreu del món i, naturalment, també entre nosaltres. Ara, en general, aquesta experiència espiritual ha anat incorporant i transformant alguns elements propis del recés en la vida de cada dia. És a dir, a més de realitzar les pràctiques d'oració, examen, discerniment i elecció, sempre comptant amb la col·laboració de l'acompanyant, l'exercitant tracta d'integrar la mateixa realitat de la vida ordinària en l'activitat dels exercicis. Per exemple, els esdeveniments o les situacions viscuts nodreixen també la pregària i aquesta, que segueix el curs de les matèries dels exercicis, il·lumina la vida i li dóna sentit; el discerniment es va fent no solament sobre les vivències de les estones d'oració, sinó també sobre els diferents sentiments espirituals que acompanyen les relacions amb els altres o el mateix treball. D'aquesta mane-

ra els exercicis en la vida ordinària són un bon ajut per anar aconseguint la unitat entre vida interior i compromisos de la vida social, familiar, apostòlica, etc. A més, si bé els exercicis fets en recés tenen una densitat especial gràcies a la soledat i al recolliment, els exercicis en la vida aporten el contrast constant de la realitat de cada dia.

3. *Exercicis populars.* Aquesta mena d'exercicis és una combinació dels dos descrits. El seu objectiu és iniciar en l'experiència espiritual de pregària i discerniment. Aquest caràcter d'*iniciació* explica el qualificatiu de «populars», ja que encara que es van començar a fer en barriades dels voltants de Barcelona, no exclouen ningú de fer-los. Això sí, s'orienten a persones que volen començar a endinsar-se en l'experiència espiritual dels exercicis. El mètode seguit consisteix en la unió d'alguns recessos de caps de setmana amb períodes d'alguns mesos d'exercicis en la vida ordinària. Sempre s'atén, sobretot, a donar orientacions per a la pràctica de l'oració i del discerniment i es compta amb el diàleg entre l'exercitant i l'acompanyant.

Es pot parlar d'un fruit propi dels exercicis ignasians?

El resultat concret dels exercicis depèn, és clar, de molts factors, sobretot personals. Tanmateix, hi ha una sèrie de profits que se segueixen ordinàriament de la seva pràctica: iniciació a una vida interior més profunda i unificada (oració-vida); ajuda a la clarificació-decisió sobre problemes o opcions de vida cristiana; avesar-se al discerniment espiritual; conseqüentment, entrada en el camí d'una vida cristiana més crítica, responsable i creativa... En conjunt, es pot dir que el fruit més característic dels exercicis ignasians és una vida de més unió amb Déu en la multiplicitat de situacions que ha de viure el qui es compromet seriosament al seguiment del Crist: «trobar Déu en totes les coses».

LA COMUNITAT DE VIDA CRISTIANA (CVX)

LADISLAU BALANZÓ

És d'avui, però ve de lluny

Ve de lluny: d'un grup de joves que —a Roma, al segle XVI, amb l'acompanyament de Joan Leunis, estudiant jesuïta— volien mantenir-se en la dinàmica viscuda-apresa en l'experiència dels Exercicis Espirituals de sant Ignasi de Loiola: estimar i servir en tot. Fou la primera cèl·lula, o grup comunitari, del que més tard havien de ser les «congregacions marianes» estructurades per edats i estaments professionals; a aquesta comunitat («prima primaria», en dirien els documents), se n'hi anaren sumant moltes altres arreu del món.

Podem expressar molt simplement la pedagogia espiritual de les congregacions marianes —i continua essent la mateixa a la «Comunitat de Vida Cristiana» (C.V.X.)— dient que voldria tenir cura de tres línies dinàmiques unificades: atenció al procés personal de resposta a la crida del Senyor; viure comunitàriament; i la missió eclesial en el món d'avui, especialment en el propi ambient: persona - comunitat - missió (vegeu Lluís A. Sobreroca, *Les congregacions marianes*, a «Qüestions de Vida Cristiana» 75-76 (1975) pp. 89-106).

A casa nostra, les congregacions marianes que prengueren més volada foren sobretot les que després de la guerra civil espanyola s'axoplugaren a la «Casa de les congregacions marianes» (lloc anomenat més tard Fòrum Vergés), al carrer de Rosselló 223, de Barcelona, per a xicots universitaris i homes de professions liberals, i la «congregació menor Berchmans», per a nois en edat escolar. De la «Casa de les CC. MM.», qui més qui menys en recordarà, per exemple, l'«acadèmia de català», els exercicis espirituals, les difícils conferències multitudinàries en una situació socio-política repressiva, els dispensaris i els centres de pastoral als suburbis de Barcelona. Alguns d'aquests centres de pastoral havien estat també ja d'abans la llavor —i la mà estructuradora— d'escoles, com ara la de la Sagrada Família, la d'Hostafrancs, la de Can Baró, o la del Clot (que acull actualment més de tres mil alumnes).

La crisi arrauxada dels moviments apostòlics a Espanya atrapa

també les congregacions marianes –transformades ara en «Comunitat de Vida Cristiana» (CVX), gràcies als bons aires renovadors del Vaticà II. L'arbre de la Comunitat Mundial CVX va perdre totalment la major part de les seves branques, va fer foc nou i ha brostat novament mantenint la intuïció inicial d'aquella primera comunitat del s. XVI, però des de la realitat d'avui, i amb la voluntat de prendre's seriosament l'opció fe-justícia.

Un dels subratllats principals des d'aquest moment ha estat la seva laïcitat: la CVX té consiliaris amb nomenament oficial (poden ésser-ho tant els preveres com els religiosos, les religioses o els laics), però no té cap director eclesiàstic; la CVX és autònomament laical i és dirigida pels mateixos laics, de conformitat amb uns «principis generals» aprovats per Roma després del Concili, la revisió i actualització dels quals ha tingut recentment una nova aprovació (agost de 1990). Aquests principis admeten una adaptació molt flexible a qualsevol lloc, a cada grup i a cada circumstància.

En aquest breu article difícilment podríem ampliar les explicacions sobre la dinàmica interna de la CVX. En exposar, doncs, ara quines i com són les comunitats CVX a Catalunya, ens caldrà cenyir-nos a l'aspecte més fenomenològic, conscients del risc de quedar-nos en les aparences: de veure'n el ball sense, però, oir-ne la música que l'ànima. De fet, més amunt ja n'hem dit alguna cosa.

Tot esbrinant la realitat actual de la CVX a Catalunya, podem destriar-ne fonamentalment tres àmbits o nivells, encara que s'impliquen sovint mútuament: CVX d'adults, CVX de joves (sobretot nois i noies universitaris) i CVX-juvenils (BUP-COU). Llur ubicació geogràfica és principalment Barcelona, encara que també n'hi ha a Lleida. Vegem-ne els nuclis principals.

En ple eixample barceloní

El Casal Lloïola, construït recentment a Barcelona (carrer de Balma 138), reuneix tres comunitats amb els seus respectius cercles més amplis d'associats: «Fòrum Vergés-Adults» (ve de l'antiga «congregació mariana de la Purificació»), «CVX Fòrum Vergés-Joves» (prové de la congregació mariana universitària de la Immaculada) i «CVX Berchmans» (evolució de la congregació menor Berchmans, que tingué la seva seu a Balma 137 baixos).

Del Fòrum Vergés-Adults anotem especialment els equips de matrimonis i la responsabilitat (patronat) en l'escola de Can Baró.

Fòrum-Joves i Berchmans apleguen en total més de 500 universitaris i professionals joves, organitzats en grups diversos de reunió

setmanal de formació (de revisió de vida o de catecumenat o de comunitat). Aquestes CVX ofereixen també la possibilitat de grups de Tercer i Quart Món, organitzen tres camps de treball a l'estiu i proposen diverses possibilitats d'exercicis espirituals («en la vida ordinària», o bé en règim tancat: quatre, cinc o vuit dies, amb un nivell de personalització gradualment creixent).

El Casal no té «centres de servei» propis i col·labora amb el SAFOR universitari i amb serveis d'esplai, catequesi, reforçament escolar —especialment al Raval—, atenció a ancians, colònies d'estiu, etc., dirigits per altres entitats. Disposa de biblioteca i sala d'estudi obertes als universitaris que desitgin servir-se'n. La celebració de l'eucaristia, els dissabtes, també és oberta a tothom, especialment als universitaris. Gent del casal es prepara i treballa en el «Centre Cristianisme i Justícia-Joves» (CCJ-Joves). Berchmans col·labora en projectes d'«Intermón» i de Quart Món, i forma part del tríptic d'entitats que componen la Delegació diocesana de Pastoral Universitària de Barcelona (conjuntament amb el CCU i el MUEC).

Ja de fa anys Fòrum Vergés-Joves ofereix als estudiants de BUP i COU de Barcelona un nombre notable de conferències i taules rodones com a «Servei d'Orientació Professional» i d'elecció de carrera; el curs 89-90 se'n beneficiaren més de 5.000 nois i noies.

El catecumenat universitari Berchmans, que comença el seu itinerari ara fa més de quinze anys, està estructurat actualment en quatre fases o etapes, d'unes vint-i-cinc sessions de dues hores cada una: Jesucrist; Església i sagraments; Introducció a l'AT; Introducció al NT. Voldria, a més, emprendre una cinquena etapa sobre punts candents de praxi cristiana. En són monitors de grup alguns jesuïtes, algunes religioses i un bon nombre de laics. El material del catecumenat, editat primerament en català i traduït després al castellà, és una eina de treball també per a altres CVX i grups eclesials un xic d'arreu, per exemple parròquies i equips de matrimonis fins i tot de l'Amèrica Llatina. El catecumenat, tot i el seu nivell universitari, no vol quedar-se en «cursos de teologia», sinó que pretén esdevenir un aprofundiment viu i comunitari de la fe.

L'equip de consiliaris del casal actua especialment en l'animació més directament espiritual del conjunt, i sobretot dedica moltes hores a l'acompanyament dels processos personals.

Bona part del que hem esmentat es dona semblantment —amb matisos o característiques propis— a les altres comunitats; i sovint es realitza en mútua interrelació o connexió.

En altres indrets de Barcelona... i a Lleida

La Catequesi i les Comunitats Sagrada Família. En aquest centre (plaça de la Sda. Família 5, baixos, de Barcelona), s'hi apleguen les activitats següents:

- la «CVX Sagrada Família», bàsicament de professionals / matrimonis joves i alguns universitaris –unes cinquanta persones, articulades en grups–, amb una dinàmica semblant a la del Casal Lloïola;

- «Germanor»: Comunitat d'adults, d'unes vuitanta persones, organitzada també en grups; podem dir que aproximadament la meitat formen el nucli més pròpiament CVX. En destacaríem més especialment el taller de pregària i la col·laboració amb Tercer Món (particularment a través d'«Intermón»);

- la «Comunitat de catequistes»: uns trenta universitaris, alguns dels quals pertanyen a la CVX –la de Sagrada Família o d'altres. Aquest col·lectiu es responsabilitza de la ja centenària catequesi parroquial: uns 300 nois i noies del barri (des dels nou anys fins a COU).

El conjunt d'aquest centre té una forta incidència en el barri de la Sagrada Família. Darrerament ha promogut també l'inici de grups de MUEC a la parròquia.

La CVX Hostafrancs consta d'una doble branca. La comunitat d'adults –el nucli de la qual està format per uns quinze matrimonis– col·labora en serveis parroquials i en l'animació espiritual de l'Ateneu Montserrat, d'Hostafrancs. La comunitat de joves aplega en una reunió setmanal un centenar de joves: són generalment universitaris; aproximadament un 50 % són fills dels matrimonis de la comunitat d'adults; un 85% són del mateix barri. Llurs activitats i serveis són semblants als del Casal Lloïola. A més, aquesta comunitat es responsabilitza d'un esplai propi al barri i col·labora amb la parròquia del Sant Àngel i amb les pre-comunitats o CVX-Juvenils de Bellvitge.

La Comunitat Cristiana de Sant Pere Claver, del Clot, abasta una multitud d'àmbits: des de l'animació pastoral de l'Escola Tècnica Professional al catecumenat universitari, l'agrupament escolta, el taller de teatre, les colònies de vacances... Té un esplai propi –per a jovent de l'escola i del barri– i és responsable d'un esplai de Càritas a Ciutat Vella. Els inscrits a la comunitat passen de 400 (des de primer de BUP i FP fins a adults). D'aquests, una vintena activa de persones formen part de la «CVX Clot» (joves i adults).

Un grup de pares d'alumnes del col·legi CASP-Sagrat Cor de Jesús, especialment sensibilitzat, s'organitzà, fa pocs anys, en «CVX Familiar CASP». Buscaven compartir i aprofundir la fe no sols durant la seva relació escolar sinó també després, i incidir en la dinàmica cristiana de l'escola i en altres serveis ciutadans. En componen

el nucli uns seixanta matrimonis. Destaquem la col·laboració amb el Centre Obert Joan Salvador Gavina (del Raval), amb el Telèfon de l'Esperança, i en la catequesi dels primers cursos d'EGB del Col·legi CASP. (L'intent de crear una branca jove depenent de la comunitat d'adults no reeixí directament, però preannuncià la creació de la «CVX-Juvenil Berchmans», de la qual parlem més tard en aquest mateix article).

Finalment, encara a Barcelona, la *CVX La Vinya*, que havia estat directament vinculada al Fòrum-Joves i està integrada per uns quinze professionals. Com que no està vinculada a cap centre de pastoral, no té una seua específica. En això —i en el nombre de persones—, s'assembla bastant a l'esquema de funcionament més freqüent de la CVX en altres països. Un dels seus membres és l'actual president de la CVX de l'estat espanyol, ensems que vocal de la mundial. En remarcaríem l'engatjament en les opcions professionals i el nexa amb entitats com ara *CCJ* i *Intermon*.

Passem a Lleida. També a la Terra Ferma l'antiga congregació mariana ha viscut la seva transformació en comunitat de vida cristiana. Una vintena de joves, majoritàriament universitaris, formen part de la nova *CVX Xavier*, que troba el seu planter (actualment uns seixanta nois i noies en etapa d'iniciació) en la fase de post-confirmació, provinents especialment de la parròquia Sant Ignasi i del col·legi Claver (Raïmat). Les seves activitats són semblants a les ja indicades en parlar d'altres CVX. A subratllar la importància del campament d'estiu (12 dies) en l'etapa d'iniciació.

* * *

El nexa actual entre totes aquestes comunitats autònomes és doble: d'una banda, la voluntat de viure la CVX mundial des de la pròpia CVX local; d'altra banda, existeix una gestora de representants, que té com a consiliari el cap dels consiliaris de les CVX de Catalunya.

També els consiliaris de les diferents comunitats (cap d'ells no hi té pas plena dedicació!) es reuneixen cada dos mesos. Ultra això, formen també equip a l'hora de proposar els exercicis espirituals, perquè els ofereixen el més personalitzats possible, la qual cosa demana bon nombre d'exercitadors (un per a cada grup de 6 o 7 persones, en tandes d'aproximadament 25 joves).

Parlem ara dels més joves...

Com altres moviments o entitats no-parroquials d'Església, també la CVX ha anat preveient darrerament aquella que en podem dir

«etapa d'iniciació». Pertànyer a una comunitat, en la línia CVX, implica un cert grau de compromís estable, i és clar que no el podem demanar pas als adolescents. No podríem tampoc, però, negligir-ne la preparació.

Hom ha començat per retrobar, però posada al dia, alguna cosa semblant a l'antiga Congregació menor Berchmans.

Alguns nois i noies de BUP, de diferents col·legis, que havien viscut l'experiència d'un recés un xic fort –de tres dies i mig en dinàmica d'exercicis– i que havien experimentat la vida de grup en preparar-se durant quasibé un any (amb reunió setmanal) per a la confirmació, semblaven demanar un tipus o altre de continuïtat. Amb ells es començà un treball d'iniciació que –només per analogia i intencionalitat– podem denominar «CVX-Juvenil». Ara, després d'un parell d'anys, s'hi apleguen prop de 400 nois i noies, organitzats –amb una estructura flonja, prou exigent de fons, però ensems àgil i una mica informal– en quinze nuclis, a l'àrea metropolitana de Barcelona i a Lleida. Alguns d'aquests nuclis depenen directament d'una CVX de joves universitaris; altres, d'algun centre de pastoral. En tot cas, bona part de llurs monitors són gent que pertany ja a una CVX i s'ofereix a fer aquest servei a gent més jove.

Cada nucli de CVX-juvenil té un funcionament autònom, però algun cop l'any s'apleguen tots, simbolitzant la unitat de fons i trobant l'ocasió per a experimentar que són un col·lectiu d'inspiració comuna. A més, les CVX-juvenils de Barcelona-Sud s'ajuden i relacionen més fortament mitjançant una gestora de coordinació; d'altra banda, podem considerar la CVX-juvenil Berchmans com a seu central del conjunt de CVX-Juvenils.

Aquest jovent no passa de manera automàtica a formar part d'una CVX. Saben que implica una opció discernida i ben lliure. Fins i tot, si passen a una CVX, probablement ho faran encara en un estadi d'iniciació o d'associació prèvia, per exemple, començaran per inscriure's a l'agrupament d'equips de primers cursos de carrera dependent d'una CVX universitària, o apuntant-se als catecumenats, etc. D'aquesta manera hom pot procedir per passes que subratllen la temporalitat, tot marcant fites o etapes precedides d'opcions lliures. No es prefixa cap currículum; cada persona és un món, té el seu propi ritme i viu el seu procés optant en llibertat.

Quants d'aquests nois i noies passaran en ferm a una CVX? No ho sabem encara; però aviat –d'ací un parell d'anys potser– l'experiència podrà oferir-nos ja algun fruit.

PARRÒQUIES

JOAN CANET

Als voltants del 1943 el senyor bisbe de Barcelona va començar a encarregar parròquies als religiosos, i el 7 d'octubre de 1948 els jesuïtes varen començar l'activitat parroquial a Catalunya, concretament a la parròquia de Sant Pere Claver, de Barcelona. En l'actualitat, els jesuïtes tenen cinc parròquies i una tinència a Catalunya: Sant Pere Claver i el Sant Angel Custodi, a Barcelona, la Mare de Déu de Bellvitge, a l'Hospitalet de Llobregat, Sant Josep Obrer, a Tarragona, Sant Ignasi de Loiola, a Lleida i la tinència del Sagrat Cor, a Raïmat. Tres són de tipus urbà, dues de perifèria i la tinència és de tipus rural. Se'n fan càrrec setze jesuïtes, uns a ple temps i d'altres amb una dedicació molt àmplia.

A l'estat espanyol, també s'ha donat el fenomen de la pastoral parroquial. Segons unes estadístiques del 1986, hi havia en tot el territori cinquanta-vuit parròquies encomanades a la Companyia de Jesús, amb un total de cent quinze jesuïtes dedicats a aquesta tasca. Això sense tenir en compte el gran nombre de jesuïtes que ajuden les parròquies els caps de setmana o en altres ocasions.

A nivell universal, és avinent fer una referència a l'informe que el pare Peter-Hans Kolvenbach, general de la Companyia, va distribuir a tots els provincials del món reunits a Loiola, amb motiu de l'any ignasià: «El sector del ministeri parroquial compta amb més de 1.900 parròquies confiades a la Companyia, en les quals treballen a ple temps 3.200 jesuïtes. Aquest sector està en expansió, sobretot en les regions on manquen sacerdots, però també a les províncies on la Companyia busca inserir-se en l'Església local. A vegades els bisbes ens suggereixen abandonar altres tasques apostòliques a fi d'assumir parròquies com una necessitat prioritària.

»En la majoria de plantejaments apostòlics de les províncies (jesuítiques) aquest treball té el seu propi lloc i ja no és tingut com a contrari a la mobilitat i a la disponibilitat tan essencials a la vocació de la Companyia al servei de l'Església universal.»

Les paraules del pare general en el seu informe als provincials dei-

xen ben palesa la importància que ha assolit el ministeri parroquial a la Companyia de Jesús.

En el mateix informe s'indica com desitjaria el pare general que fossin les parròquies encomanades als jesuïtes. Per això, classifica les parròquies existents en quatre categories:

- *parròquies de països on està prohibit tot altre treball pastoral*, per exemple, als països de l'Est d'Europa. Aquesta situació, però, possiblement anirà canviant i això permetrà deixar algunes parròquies per tal d'atendre altres tasques pastorals més necessàries o urgents;

- *parròquies fundades per la Companyia, o que li han estat confiades*, a llocs on el clergat diocesà creix en nombre i qualitat, com ara a diferents regions de l'Índia i d'Àfrica. És normal que aquests clergues es facin càrrec progressivament d'aquests parròquies, o sigui, que cal anar-les traspasant;

- *parròquies més o menys imposades per raons històriques* (antigues residències, santuaris) *o per raons pràctiques*. Caldrà deixar-les si la Companyia no pot assegurar-ne el servei pastoral al qual les parròquies tenen dret;

- *parròquies funcionals*. Es tracta de les que són orientades cap a l'apostolat amb els pobres, les minories, els intel·lectuals, refugiats, presoners, malalts o immigrants. Aquesta última categoria de parròquies és la que just té preferència en els plans apostòlics de les províncies jesuítiques. Fins i tot les parròquies de les altres categories han d'evolucionar cap a aquesta darrera i, si no, s'han de deixar.

Les parròquies encomanades als jesuïtes dins del pla pastoral de conjunt de la diòcesi han de girar entorn dels eixos que han marcat les últimes Congregacions generals:

- la *fe*: una autèntica espiritualitat forta i exigent;

- la *justícia*: com a encarnació de l'espiritualitat, tenint en compte sempre els més pobres, els dèbils, els marginats;

- la *perspectiva missionera*: estendre el Regne i fer-lo créixer.

Les parròquies són una bona plataforma per a un apostolat d'aquestes condicions. És el lloc on es troben els pobres, els malalts, els qui viuen tota classe de soledats; on es troba la complexitat de la vida. Malgrat tot, hem de tenir present el que diu el pare general: «En principi, la Companyia no pot mantenir o fundar parròquies a no ser que ho demani la urgència apostòlica i que la possibilitat de treballar “segons la nostra manera de procedir” resti assegurada i sigui verificada regularment.»

LA MISSIÓ OBRERA

ISIDRE FERRETÉ

Breu repàs a la història

Tothom sap què és la «Missió Obrera», basada en *la inserció dels capellans en el món laboral*. Aquesta institució va néixer a França cap als anys quaranta, sota la inspiració del cardenal Suhard, va ser prohibida per la Santa Seu el setembre de 1959 i fou autoritzada de nou l'octubre de 1965.

L'any 1964 van començar la Missió Obrera, a diferents llocs de Catalunya, un jesuïta i dos capellans seculars.

Però la Missió Obrera com a conjunt jesuític organitzat, conflictiu i respectat pels pares provincials i clarament diferenciat de l'«apostolat social» general, comença el febrer de 1966. L'estiu del 68 hi va haver una incorporació nombrosa d'estudiants jesuïtes als equips estables de la Missió Obrera. Entre el 1969 i el 1977 hi estaven incorporats, a Catalunya, entre 15 i 20 jesuïtes, dels quals més de deu treballaven manualment. Aquests membres de la MO vivien en equips de dos a quatre.

Tots els equips de MO estaven situats a Barcelona-ciutat o a l'àrea barcelonina (el Bon Pastor, Terrassa, Sabadell, Rubí i Cornellà), llevat de l'equip rural de Juneda (Lleida), obert el 1980, i el de Tarragona, obert el 1968.

El treball pastoral (fonamentalment entre els moviments especialitzats) els primers temps va restar decididament en segon lloc, o va ser clarament bandejat, per tal de donar prioritat a la presència obrera anònima i militant, sobretot en compromisos sindicals i polítics, aleshores clandestins.

En aquesta anada al món del treball hi hagué una *motivació espiritual doble*:

1. *Opció pels pobres reals*. Aquesta opció ens va dur a compartir llur condició de vida: viure del propi sou (normalment escàs), residència en barris perifèrics mancats d'equipaments, relacions horitzontals de veïnatge, participació en plataformes reivindicatives i culturals del barri, assumir treballs de la gent menys qualificada (tots

vàrem entrar pel nivell més baix: peonatge, prestamistes, petites feines a casa, etc.)

2. *Voluntat missionera*. Es tractava d'anar als col·lectius subjectivament i objectivament més abandonats per la cura eclesial, amb l'anhel secret de possibilitar-los algun dia el descobriment de la proximitat de Déu en la seva vida i els seus anhels de dignitat. Vèiem del tot imprescindible el llarg camí de la proximitat anònima i totalment desinteressada envers ells, perquè potser algun dia poguessin captar l'amor incondicional de Déu.

Van ser uns anys d'efervescència postconciliar i d'esquerdament del *nacionalcatolicisme*, amb una crisi de renovació en tots els ordes religiosos.

Factors com les grans contradiccions descobertes fora dels murs del *convent*, els enfrontaments socials i polítics, les ambigüitats i les connivències eclesiàstiques amb els poderosos i explotadors (més visibles des de la condició laboral sense qualificació), a més de la fortíssima repressió franquista..., van provocar en la majoria de nosaltres una presa de partit (sovint no exempta de voluntarisme) amb els militants i els grups polítics més radicals per un canvi d'estructures. Eren grups majoritàriament ateu i anticlericals que, a més, t'acusaven de *dobles militància* i et solien reclamar que *o caixa o faixa*. Aquestes situacions van provocar la crisi de molts companys jesuïtes, principalment entre els estudiants amb pocs anys de vida religiosa.

Les *sortides* de la Companyia varen ser força nombroses. Les causes adduïdes pels qui se'n varen anar (no sempre prou conegudes i discernides a temps per l'equip més proper, el de casa!) eren les següents: la contradicció insuportable de pertànyer a una institució poderosa i «poc evangèlica», el descobriment d'una «radicalitat militant», i la caiguda del celibat religiós com a valor.

Al llarg de la nostra història no han mancat *tensions* (esporàdiques o permanents) amb els nostres superiors, sobretot per la manera diferent d'entendre el compromís. Tanmateix, a Catalunya les tensions no van arribar mai a un grau extrem. El pare Joan Torres Gasset, més tard provincial, vivia, estimava i comprenia a fons la Missió Obrera.

Realitat actual

La presència jesuítica en la Missió Obrera a Catalunya es concreta actualment als llocs següents: Bon Pastor, 2; Terrassa, 2; Cornellà, 2, i Tarragona, 2, a més d'altres «companys de viatge».

Com a col·lectiu de la província fem quatre o cinc *trobades* l'any,

amb una part de recés i una altra de debat o comentari sobre textos. Com a col·lectiu estatal, en fem dues: una pels volts de fi d'any, més aviat d'estudi i reflexió col·lectiva sobre les línies a seguir (futur de la classe obrera, nous reptes, etc.); i una altra a l'estiu, per fer exercicis espirituals.

Tenim una *coordinació estatal* dels grups i les persones del col·lectiu (MOSI) i dels jesuïtes que han iniciat la MO a Amèrica llatina. D'aquesta manera ens relacionem tots els qui practiquem el treball manual i vivim en el món obrer i popular.

El butlletí «Misión Obrera», òrgan intern de comunicació i ajut espiritual i ideològic, arriba a molts jesuïtes no directament relacionats amb la MO i a d'altres religiosos i laics que hi sintonitzen.

A part de l'inseriment en activitats directament laborals i/o militants, molts estem relacionats amb col·lectius cristians obrers: coordinadora de cristians en el món obrer, GTO (grup de teologia obrera), col·lectiu de capellans obrers, JOC, JOBAC, GOAC, parròquies populars, cristians pel socialisme, etc.

Característiques de la Missió Obrera a Catalunya

Les característiques de la MO entre nosaltres són les següents:

1. *Fidelitat a la inserció*, amb tota la seva complexitat: al treball assalariat (manual o de serveis); al barri, com a nus de relacions entre veïns, amb tots els seus conflictes, per a millorar la qualitat de vida del conjunt; al sindicat i a altres moviments, com a forma organitzada de lluita; a una vida comunitària marcada per aquestes realitats (horaris difícils, comunicació mai no reeixida del tot, intents de relació amb altres comunitats i equips apostòlics, etc.).

La inserció està marcada per una opció original (valor actual que tampoc no volem perdre): un món obrer en canvi i complex. Malgrat les perplexitats internes i les crítiques externes sobre la situació actual «privilegiada» (tan discutible i ambigua) dels obrers. Hi volem romandre, tant per l'Església com pel futur del món obrer.

2. *Major atenció a les noves pobreses*: l'atur juvenil i adult de llarga durada, el greu problema dels immigrants, el Quart Món que es va consolidant també a Catalunya.

3. *Relació respectuosa i franca* amb els grups de jesuïtes joves i amb les parròquies que han iniciat un procés d'inserció diferent entre els *més* marginats de la societat. Ens considerem grups apostòlics complementaris i molt propers en sensibilitat, tot i que diferim en alguns aspectes més ideològics i d'anàlisi social.

4. *Disponibilitat* d'un nombre significatiu de membres de la MO,

potser donada per una major sensibilitat vers el món dels pobres, a assumir tasques en països del Tercer Món. Això produeix, de retop, una ampliació de l'horitzó tradicional de la MO, que inclou cada vegada més els treballadors del Tercer Món, més pobres i, per tant, més explotats que els nostres companys, i els greus problemes de la immigració d'aquests països, viscuda a Catalunya amb més evidència que en altres zones de l'estat.

5. *Consolidació interna* i augment de la relació amb la resta de membres de la MO de l'estat espanyol i d'Europa, que ens duu a comparar amb relativa periodicitat les nostres experiències espirituals i a establir debats amb cura i rigor.

6. *Relació amb altres grups semblants*. Participació a les reunions periòdiques o trobades més àmplies dels sacerdots obrers –religiosos o seculars– d'Espanya i d'Europa. També hi ha una bona comunicació amb religioses que participen d'aquest estil obrer i popular de vida.

7. *Col·laboració* habitual en activitats parroquials, en relació amb el veïnat i formant equip amb els sacerdots de la zona; integració especial en els moviments apostòlics especialitzats juvenils i d'adults (JOC, JOBAC, GOAC).

Mirada interior

La nostra història col·lectiva, al llarg de més de vint-i-cinc anys de vida, cal reconèixer-la com una aportació important (no mancada d'errors, però plena de generositat) a la Companyia de Jesús i a l'Església. L'estimat pare Arrupe la valorava molt positivament, i quan es referia a les nombroses baixes, parlava «d'un preu inevitable».

Actualment els qui en formem part ens sentim espiritualment força encoratjats, per una vida religiosa plena de sentit, enmig dels grans canvis socials que està patint la classe obrera i dels reptes i les urgències als quals, com a col·lectiu i amb d'altres col·lectius i organitzacions, intentem fer front per cercar-hi una sortida global.

De vegades, però, també sentim perplexitat, com és ara davant algunes anades de companys de la MO a Amèrica llatina o el decantament dels jesuïtes joves cap al món de la marginació. Això ens porta a avaluar a fons les concrecions d'una llarga fidelitat en aquests moments de transició.

Continuem creient, amb un convenciment espiritual, que la MO és com un «sagrament» –no l'únic– de l'opció per la fe i la justícia, pel que té d'inserció militant cristiana i eclesial en la frontera de la no-fe i la injustícia.

Presència plural a la MO

Continuem estant convençuts de la validesa actual del treball assalariat en sentit ampli, com a mediació privilegiada d'inserció en un medi obrer i popular per l'evangelització d'aquest gran col·lectiu. Però *cal que cada persona encerti la seva mediació* per dur-la amb espontaneïtat i durada. Aquí rau la pluralitat complementària amb altres jesuïtes, especialment joves, més atrets espiritualment vers els marginats. Creiem que cal caminar i fer la recerca junts, des de la pròpia identitat i les vocacions de l'Esperit.

Malgrat la manca (real i previsible) de seguidors del nostre camí, ara com ara no es veu que la MO hagi de desaparèixer o de canviar de nom, car aquest és encara força significatiu. Més encara, valorem molt la possibilitat, i fins i tot la conveniència, de viure junts els qui treballen manualment i els qui es dediquen a la marginació. Aquestes «comunitats mixtes» podrien facilitar una posada en comú més vital dels problemes i una complementarietat en una *anàlisi mínima de la realitat*, com a punt de partença. S'ha proposat als provincials de l'estat espanyol que durant la formació dels joves s'instauri la possibilitat d'un *any d'inserció* en el medi popular.

Sentit d'equip

La MO és com la nostra família vital. Tot i que vivim com en una mena de «destacaments», lluny físicament del «cos d'exèrcit», valorem molt el *frec a frec diari*, ni que sigui breu. Dóna ductilitat i humilitat (aspectes que no té tan fàcilment qui viu sol o en una gran comunitat anònima), ajuda a tenir i recuperar elements de la història obrera viscuda al barri, i és un rerafons afectiu, fonamental, també, per a augmentar l'ajut mutu i la serenor espiritual de la fe.

Considerem molt important el «discerniment en comunitat», per cultivar els elements utòpics vitals i no perdre el *tarannà profètic*, indispensable per a la nostra missió.

Tanmateix, «equip» i «comunitat» són termes massa unívocs i caldria veure'ls més analògicament. En visió de Companyia, *en diàspora* per causa de la Missió, el sentit de «comunitat» té un valor més ampli que el de «lloc de vida». És difícilment pensable una comunitat nombrosa de MO inserida en un barri marginal.

Per a nosaltres tota la MO de la província i de l'estat espanyol, és *l'equip en sentit ampli*. D'aquí la importància de la comunicació en profunditat a les nostres trobades-recés. Hi ha qui anomena la MO «campament base» en un projecte de comunitat «ad dispersionem»

(que es dispersa) en una Companyia no d'obres sinó d'equips, de col·lectius i no de comunitats. El que no és bo de cap manera és viure *sol* de debò. I cal també buscar un marc vital amb altra gent no només de la Companyia.

Però és evident que sovint no es dona l'equip ideal i que ens toca viure certes precarietats, de vegades en nivells importants. Però no hi hem pactat definitivament i ens esmercem de debò a «enlairar el llistó».

Reptes del moment present

La preocupació fonamental actual és com viure i fer front a les transformacions socio-político-culturals, presents i futures, sempre amb el *futur dels pobres* com a criteri. Vet aquí alguns reptes:

1. Acompanyament rigorós del procés que pateix la classe obrera a l'estat espanyol i a l'Europa del sud.

2. En aquesta fase de crisi ideològica, cal ajudar a una anàlisi despassionada per tal de recuperar alguns elements encara valuosos i clarificadors de les relacions socials i dels mecanismes que generen empobriment i acumulació de riquesa, de conseqüències gravíssimes per a la majoria del poble indefens.

3. Obertura d'horitzons vers les conseqüències més actuals de les estructures d'injustícia, marginació, etc., i atenció a noves formes de resposta evangèlica.

4. Necessitat d'un aprofundiment teològic i d'una explicitació més forta de l'espiritualitat de la MO (probablement aquest serà el tema de la IV trobada europea de de la MOSI, de l'estiu de 1992).

La doble motivació espiritual que ens dugué al món obrer, explicitada a l'inici d'aquest escrit, ens ha anat marcant amb un *estil peculiar d'ésser jesuïtes*. Immergits en les condicions de vida i en la lluita «a totes» dins la classe obrera, s'ha anat configurant en nosaltres una llarga transformació (a través de tensions internes i externes), que ens ha suposat una autèntica conversió espiritual i que també ha tingut, pensem, una influència positiva per a la Companyia i per a l'Església.

La Congregació general 32, que el 1975 va reformular el carisma ignasià com «la promoció de la fe i defensa de la justícia», va donar plena validesa a aquesta opció missionera.

En celebrar enguany el 450è. aniversari de la fundació de la Companyia, volem aprofundir més el nostre mode concret de viure la coneguda expressió de sant Ignasi: «estimar i servir en tot».

LES NOVES POBRESSES

JOSEP M. AGUSTÍ

El 16 de desembre passat un grup de vint jesuïtes interessats pel problema de la marginació férem una posada en comú de les vivències i reflexions que neixen de la nostra presència i el nostre treball en diversos camps: ancians, nens de famílies desestructurades, joves delinqüents, estrangers, persones sense llar.

Després ens férem la pregunta de si ens convindria potenciar aquestes trobades amb la participació d'algun expert que ens ajudés a tenir una visió teològica de la situació, a analitzar-ne les causes estructurals i a comprendre la personalitat del marginat a partir de les nostres experiències.

En aquestes ratlles recolliré, en forma de reflexió, algunes de les idees i preocupacions que aparegueren a la trobada, juntament amb algunes informacions i dades.

El problema dels abocadors

La nostra societat produeix una quantitat cada vegada més gran de deixalles. I és un problema greu no saber què fer amb aquestes muntanyes de residus. A les ciutats, no hi caben i a les zones rurals no les volen perquè trenquen l'ecologia, contaminen. La societat opulenta del primer món necessita produir, consumir i llençar. Una bona paràbola d'aquest funcionament era la pel·lícula *La grande bouffe*, on els protagonistes sucumbeixen ofegats sota l'abundància de menjar i de fems.

Això que és veritat parlant de les escombraries urbanes i dels residus industrials, ho és també a nivell humà. Les majories empobrides del tercer món poden ser vistes com a deixalles d'una explotació colonial i econòmica. Però també en el si del primer món consumista es delimita un sector creixent que anomenem quart món, que apareix com a subproducte no desitjable del nostre desenvolupament.

Les deixalles ofereixen una altra possibilitat. Als països tropicals les anàlisis més freqüents als centres de salut són les dels fems. Això

permet diagnosticar quina infecció hi ha a l'organisme, quins paràsits estan produint aquells desequilibris i aquella descomposició.

Aquesta visió dels pobres i oprimits del tercer món era constant en els treballs d'Ignacio Ellacuría com a rector de la Universitat Centreamericana d'El Salvador. «L'estudi de les deixalles de la nostra civilització mostra que aquesta civilització està greument malalta», fou una de les afirmacions centrals del discurs d'Ignacio Ellacuría en recollir el premi internacional Alfons Comín, a Barcelona, el novembre de 1989, deu dies abans del seu assassinat. I aquesta serà, també, una de les claus de lectura del quart món.

Al marge de la societat

En el vell solitari, en el malalt terminal de sida, en l'africà que s'amaga pels nostres carrers, en la gent sense llar, endevines les malalties i els vicis de la nostra societat.

I una primera intuïció és que el món occidental, a mesura que s'organitza més, que planifica millor i puja de nivell, resulta que al mateix temps és un món que margina més. Qui no és útil, qui no respon a l'exigència d'eficàcia creixent, qui no ha accedit a certes capes de seguretat, es troba en situació marginal. Si això incideix en una personalitat debilitada per la seva història familiar o traumatitzada per un fet recent, l'individu serà incapaç de resistir o de sobreposar-se. La persona quedarà despenjada, s'anirà aïllant i a poc a poc s'instal·larà en la misèria. Tallades les arrels, no podrà arribar a nodrir-se del corrent per on circulen l'abundor i el progrés.

Com una mena d'accelerador de partícules que, a mesura que augmenta la velocitat, provoca fuites i les partícules que no poden mantenir el corrent queden flotant pels marges, incapaces d'entrar de nou i d'integrar-se al doll circulatori central, aquests elements marginals són molestos i mantenen una vida parasitària respecte del centre. De vegades se'n nega públicament l'existència o, si s'accepta, s'intenta amagar-la. Se'ls acusa que no volen, o no saben, aprofitar els avantatges que els ofereix la nostra societat desenvolupada.

I aquí ve una primera pregunta: ¿és cert que la nostra civilització tecnificada té més capacitat de provocar marginació? Les informacions que arriben dels EUA o d'Anglaterra semblen confirmar-ho de forma alarmant. Les poques estadístiques de què disposem de manera molt parcial al nostre país apunten en el mateix sentit (vegeu l'informe de la Fundació Jaume Bofill, «Catalunya 77-88», pp. 50-51 i J. García Nieto, «Pobresa i exclusió social», Cristianisme i Justícia).

Una segona qüestió, tan fonamental com la primera, és entendre els motius de la marginació: ¿quines són les causes estructurals de la nostra civilització que provoquen aquest suposat increment de la marginació?; ¿per què el nostre primer món en progrés no pot assumir el cost social d'aquest desenvolupament?; ¿per què les pensions de tants jubilats i els subsidis de tants aturats semblen condemnats a ser sempre insuficients? És bàsic aclarir aquestes qüestions per saber cap on ens encaminem i quina societat estem construint.

Aquest intent de canviar les condicions estructurals no és suficient. En el nostre treball d'acollida de persones marginades hem constatat que la personalitat de molts està profundament deteriorada. No n'hi ha prou d'oferir un sostre, de trobar una feina o d'aconseguir un salari social. Si no hi ha un acompanyament que ajudi a integrar i refer una persona, aquesta mai no podrà posar-se dreta i caminar.

I per això serà important conèixer-ne l'itinerari, des de la sortida de casa a la recerca de treball fins a l'isolament sense lligams, sense arrels. Potser els fills, quan n'hi ha, són encara el seu cordó umbilical, l'últim que els manté vinculats a la societat. Establerts en la misèria, només en contacte amb els camins marginals de subsistència, en pocs mesos han arribat a una profunda situació de degradació personal. El tren ha passat, i de l'estació on s'han quedat aturats només en surten vies mortes.

És conegut el cercle que segueixen molt immigrants estrangers (nord-africans, sud-americans): il·legalitat, por, clandestinitat, explotació laboral, pobresa severa. I tot això enmig d'una situació jurídica difícil i amb una pressió policial forta. I la conclusió és la mateixa: desarrelament, desempar.

La saviesa dels marginats

Quan aquest home s'ha esquinçat de la societat i ha quedat al marge de la vida, ¿ho ha perdut tot?, ¿ha quedat desposseït de tot valor?

Adolfo Chércoles adverteix encertadament que en la nostra civilització occidental anem embolcallant les nostres vides amb tota mena de seguretats. I llavors, «protegida i assegurada d'aquesta manera, la vida desapareix com a risc i com a vivència» (A. Chércoles, «Vida, esperança... i marginació nostres», Cristianisme i Justícia). Ens està succeint el que anunciava Jesús: «Què en traurà l'home de guanyar tot el món si perd la vida?» (Mt 16,16).

En canvi, al marginat que viu a la intempèrie, que ho ha perdut tot (casa, possessions, seguretats, família), hom diria que l'únic valor

que li queda és la vida. La seva existència és a flor de pell, se la juga cada dia. Qualsevol voluntari que estableix una bona relació amb aquest transeünt que dorm al carrer comprovarà que la seva amistat és molt significativa per a aquesta vida que no té altre punt de referència.

És clar que no hem de caure en romanticismes ingenus. Els pobres i els sense llar no són els herois que havíem imaginat, sinó que tenen els mateixos problemes i defectes que nosaltres: també són egoistes, irresponsables, malversadors; però, malgrat això, podem aprendre d'ells. La seva saviesa silenciosa ens ensenya i és un correctiu per al camí torçat de la nostra societat.

Mentre el desig fomentat constantment en el nostre primer món és d'acumular, ells ens diuen que es pot viure amb molt poc: la seva casa, la porten en dues bosses; altres coses menys imprescindibles són un llast que els treu llibertat. A vegades impressiona l'amor que tenen a les seves petites possessions, quan el desig constant de canviar que tenim nosaltres mostra una societat profundament insatisfeta.

Cada u podrà llegir moltes altres coses en aquest món marginal. Citem-ne una: la mobilitat. L'èxode constant que és la seva vida possibilita l'experiència d'un goig immens quan de tant en tant se'ls ofereix la possibilitat d'una solució més estable. És el goig d'arribar per fi a casa després d'un llarg temps de vagar sense esperança.

Amb totes aquestes dades hauríem de dissenyar el tipus d'home nou que podria sorgir d'aquest marginat, i el model alternatiu de societat on encaixaria aquest home nou. Si sense més ni més pretenem inserir en el nostre món egoista, competitiu, rutinari i inhumà la persona que intenta redreçar-se, per molts avantatges que li ofereixi, fracassarem.

El marginat no està en sintonia amb la societat. És un instrument desafinat. Però si sabéssim escoltar la seva veu profunda, potser descobriríem unes notes que hem perdut, una melodia que hem oblidat. Si ens acostem als marges amb el cor obert, sentirem un «bon concert per a instruments desafinats», segons el títol d'un llibre de J. Vallejo-Nágera.

«Aneu a la cruïlla dels carrers. Sortiu a fora pels marges» (Lc 14,21)

Fa quinze anys, l'abril de 1976, hi va haver una trobada de dotze companys jesuïtes per parlar de la marginació. Hi havia una gran diversitat de tasques en aquest camp: protecció de menors, minusvàlids, visites a la presó Model, contacte amb nord-africans, tercera

edat, marginació de la mare soltera. L'activitat més organitzada havia estat la participació de cinc estudiants jesuïtes com a educadors del Tribunal de menors de Wad Ras. Dins aquesta varietat de tasques apareixen unes constants: sentir-nos poc «enviats» per la Companyia (teníem la impressió que aquestes activitats eren considerades més com un «hobby» que no pas una vocació-missió), detectar que el problema d'aquests nous pobres era greu i que aniria augmentant.

Es manifestaven dues postures: tractar de sensibilitzar i modificar les estructures causants d'aquesta situació, o bé limitar-se a alleugerir-ne les conseqüències individuals i col·lectives per als marginats. Aquests dos objectius no eren excloents, sinó complementaris.

L'actitud interior envers aquesta gent desvalguda i maltractada ens semblava molt d'acord amb l'esperit de sant Ignasi i dels primers companys que dedicaren imaginació i forces a les diverses classes de marginats del seu temps.

Proposàvem de fer conèixer al provincial que no es tractava de posar en marxa cap obra nova sota la nostra responsabilitat, sinó de col·laborar senzillament en el que d'altres ja feien.

I així és el que ha succeït aquests quinze anys: a la trobada de vint companys jesuïtes interessats en el quart món, el 16 de desembre de 1990, que ha estat la font d'aquest escrit, hi eren presents el provincial i el delegat de pastoral de la província. Una altra diferència és que una bona part dels estudiants jesuïtes actuals se senten molt pròxims a aquest camp fosc i complex de la marginació. En alguns aspectes han tingut la iniciativa, tot i que aquest temps «d'espera» que és la formació només els permet experiències esporàdiques (vegeu «L'exili i el Regne», meditació al cap d'un any de compartir la condició dels més pobres, Cristianisme i Justícia).

El moment més important que implicava la Companyia de Catalunya en una actuació més organitzada en el món de la marginació, fou el maig del 88. El provincial anterior recollia una petició unànime de la Congregació provincial, i en una carta adreçada a tots els jesuïtes de Catalunya, encomanava especialment a quatre companys una presència i una dedicació més plenes a aquests que són els més pobres del nostre primer món. Demanava a tothom la solidaritat i el suport en aquesta «missió».

On som

Així, amb altres religiosos i religioses, sacerdots diocesans i un grup important de voluntaris, col·laborem en diverses tasques dintre

la complexitat d'aquest quart món. N'enumerem les més significatives:

- *Cooperatives*, per a aturats de llarga durada i per a joves que no troben la primera feina, a Bellvitge. Una bona part es troben en una situació familiar i personal conflictives.

- *Casals d'estiu* del Raval i Bellvitge. El del Raval acull 360 nens durant els mesos de juliol i agost i perllonga aquesta tasca durant l'any a través d'un seguiment de les famílies amb més problemes. És molt significativa la participació per torns d'uns 250 voluntaris, dels quals uns 50 són religiosos. Participen en aquest seguiment un grup d'uns 20 professionals.

- *Fundació Sant Pere Claver*, que acull diverses entitats: el grup *Menjadors d'infants*, per a alumnes sense recursos i matriculats a escoles del Poble-sec; el servei d'acollida infantil *Els Quatre Vents*, destinat a infants de famílies desestructurades per culpa de la prostitució, la toxicomania, la delinqüència, etc., i que funciona de les 5 de la tarda a les 9 del matí de l'endemà. La fundació inclou principalment el *Centre obert Arrels*, per a transeünts i gent sense llar situats en els nivells més aguts de desarrelament social. Com a complement del centre de tarda convé alegrar-se de la fa poc posada en marxa del *Refugi de nit* en locals de la parròquia del Carme, que acull un grup de transeünts que estaven dormint al carrer. Totes aquestes tasques d'acollida i d'acompanyament es fan gràcies a la participació de més de seixanta voluntaris que dediquen una tarda o una nit a la setmana a Arrels.

- *Entitats adherides* a la Fundació Sant Pere Claver: la Residència d'Avis del Poble-sec i la Fundació Hospital Sant Pere Claver.

- *Accions de denúncia i de suport* de cara a la situació dels immigrants estrangers, i una preocupació constant pel món dels vells més sols i desvalguts.

- *Visites freqüents a hospitals*, encara que sense haver tingut la capacitat de participar en una pastoral organitzada dels malalts que no tenen ningú, especialment dels que es troben en situació terminal.

- *Servei d'educadors d'OBINSO*, realitzat per tres de nosaltres durant deu anys en un pis de Badalona i una granja d'el Brull.

Quant a l'estil, intentem més la relació i l'amistat que no pas el subministrament de coses. Intentem que l'atenció a la persona no quedi engolida per la preocupació de l'ordre i del bon funcionament de l'estructura. El procés de recuperació del qui es troba profundament desfet ha d'estar pastat de respecte i simpatia. Només així serà capaç de redreçar-se i d'acceptar la seva dignitat. Ja tenim prou experiència de casos de malalts terminals que només han permès que se'ls conduís, conduïts a un hospital, quan han tingut la certesa que

no estaven sols. Les morts dels nostres amics Lluís, Salvador, Francisco, el nicaragüenc, Pere, Emi i d'altres, han estat unes morts dignes, agraïdes, acompanyades i profundament sentides com se sent la mort d'un amic o d'un familiar.

Tota la Companyia

Tornant a la Companyia de Jesús, aquesta «missió» especial no es pot reduir al grup de companys més dedicats al camp de la marginació. Com deia el provincial en la carta esmentada, «des de la nostra tasca apostòlica, pastoral, educativa, intel·lectual, podem fer molt per ajudar a obrir la societat a una sensibilitat més gran envers els problemes esfereïdors del quart món.»

I com afegia Ignacio Ellacuría: «Ajudar profèticament i utòpicament a alimentar i provocar una consciència col·lectiva de canvis substancials, és ja un gran primer pas.»

Per acabar, reconeixem que el nostre intent de presència i de servei als més pobres i exclosos de la societat, ens fa descobrir el sentit de la nostra vocació a la Companyia en un aspecte important. La «Fórmula de l'Institut» aprovada per Juli III (1550), que és el document fundacional, especifica la manera de «servir només el Senyor i la seva esposa, l'Església»:

«Primer de tot mitjançant la predicació, l'exposició de les lletres sagrades i tots els altres ministeris de la paraula de Déu, els exercicis espirituals, la formació cristiana dels infants i la gent inculta i el consol espiritual dels fidels amb les confessions i l'administració dels altres sacraments.

»I nogensmenys ha de dedicar-se a la reconciliació dels desavinyats, a l'ajuda benvolent i al servei dels qui són a les presons i als hospitals i a la pràctica de les altres obres de caritat, d'acord amb el que sembli convenient a la glòria de Déu i al bé comú.

»I totes aquestes coses haurà de fer-les gratuïtament, sense rebre cap remuneració pel seu treball.»

CRISTIANISME I JUSTÍCIA

FRANCESC RIERA

Història i objectius

El Centre d'Estudis Cristianisme i Justícia (CCJ) neix com una de les respostes de la Companyia de Jesús a Catalunya als Decrets de la Congregació General 32, que diuen: «la missió de la Companyia de Jesús avui és el servei de la fe, del qual la promoció de la justícia constitueix una exigència absoluta.» La mateixa congregació anima a la creació de plataformes de reflexió fe-justícia.

Aquest centre neix el 1981, coincidint amb l'època en què els jesuïtes, seguint la decisió del pare Arrupe, supprimeixen la secció de Sant Francesc de Borja, de la Facultat de Teologia de Barcelona, per tal de fer un sol cos amb la secció de Sant Pacià. No que sigui directament fruit d'aquella integració. De fet, feia temps que els jesuïtes catalans sentien la necessitat de respondre més específicament al diàleg cultural entre la fe i la justícia. Després de diverses propostes, el provincial d'aquell moment, Ignasi Salvat, va convocar un grup de jesuïtes provinents de diferents camps: teologia, diverses ciències socials (economia, sociologia, dret, filosofia i pedagogia), missió obrera i col·laboració amb els països del tercer món, i va encomanar a Josep Sugrañes la missió de posar el centre en marxa. Aquest va quedar constituït oficialment el dia de sant Pere Claver de 1982, amb l'aprovació del pare general, Pedro Arrupe.¹

El CCJ volia ser, doncs, un *lloc de trobada interdisciplinària* per col·laborar, a partir de les diverses especialitats, a l'indefugible diàleg fe-justícia i ajudar a «soldar» dues realitats que, si més no des de la Il·lustració, han caminat divorciades, quan de fet *la justícia brolla de la fe*, i la increença té unes bases fortes en el *secrest de la veri-*

1. Es va escollir la data del 9 de setembre pel seu significat: ja al segle XVII un jesuïta català, fill de Verdú, va consagrar la vida al servei dels més oprimits, tot posant-se al costat dels negres esclaus a Cartagena de Índies (Colòmbia). En Pere Claver coincideixen: fe, justícia, Catalunya, Amèrica Llatina, Àfrica, marginació..., les paraules clau del nou centre.

tat.² Així doncs, la intenció no era crear un equip de persones alliberades per a la tasca del centre, sinó una *plataforma* de diàleg i proposar objectius prioritaris de recerca i reflexió als membres de l'equip.

Des del primer moment l'equip (jesuïtes i seglars) s'organitza en dues àrees, que hom pretén que treballin coordinadament: la teològica i la social, la coordinació de les quals és encomanada a José I. González Faus i a Joan N. Garcia-Nieto, respectivament. Aquests darrers anys s'hi ha afegit una tercera àrea que aplega una vintena llarga de professionals joves interessats pel diàleg fe-justícia, els quals aporten a la reflexió del centre la perspectiva de les noves generacions intel·lectuals. Aquesta àrea actualment és coordinada per Josep Sols.

Els promotors es varen proposar que CCJ abastés dos camps: la reflexió, la investigació i el treball de seminaris interns; i la difusió pública en debats, cursos, publicacions, etc., d'allò que havia estat objecte d'estudi. Hom pretenia la serietat de la reflexió especialitzada i la pedagogia per a divulgar-la.

També volgueren donar a CCJ un cert to de senzillesa. Es va començar amb una estructura senzilla, la qual, en tot cas, ja s'aniria ampliant a mesura que ho exigís el contingut del centre.

Línies mestres de la reflexió del centre

1. El primer seminari intern, que va configurar l'equip del centre, va demanar als membres de l'àrea teològica que (cadascú des de la seva especialitat: bíblica, dogmàtica, espiritual, moral, etc.) proposessin com s'interrelacionen fe i justícia. D'un any de sessions del seminari nasqué el llibre a què ja ens hem referit *La justícia brolla de la fe*. La presència dels membres de l'àrea social aportava el realisme de la dada i la reflexió científica de llurs especialitats. En anys posteriors es va continuar aquest treball amb unes reflexions que cristal·litzaren en la publicació *El segrest de la Veritat*. Aquesta reflexió esdevenia un bon pont de lligam amb la teologia llatino-americana de l'alliberament. De fet, una bona part dels membres de les dues àrees de l'equip de CCJ fan habitualment sojorns llargs a Amèrica Llatina: Centreamèrica, Bolívia, Mèxic, etc.

2. Títols dels primers llibres escrits per l'equip del centre, editats en català per Claret i en castellà per Sal Terrae, i traduïts al brasiler. Els llibres del centre recullen la tasca de l'equip i responen al treball dels seminaris interns i dels cursos públics que acostumen a seguir els seminaris.

2. El segon seminari intern (i la segona línia mestra que va configurar el pensament del centre) s'interessava per la crisi estructural de l'atur, des de l'aspecte de *conflicte* que condueix la nostra societat cap als daltabaixos de les «noves pobreses i marginacions sense retorn». Però també com a *repte nou* que obliga a concebre d'una altra manera el factor «treball» que des de la modernitat ha configurat la vida del ciutadà: vers les tasques socialment útils per bé que no productives dintre dels canons econòmics actuals. La reflexió ha estat recollida en publicacions diverses: a *Atur, treball, planificació de futur*, quadern redactat per J. N. Garcia-Nieto i Eduard Rojo; al llibre *La sociedad del desempleo*, i a *La renda mínima d'inserció i el salari social*, treballs diversos escrits per l'àrea social.

3. Vers una nova època: *Les grans injustícies d'avui i Naufragi d'utopies / Què cal salvar?*³. El primer d'aquests dos títols, fruit d'un curs públic del centre, clou segurament una primera època de reflexió. Aquesta publicació fa una anàlisi dels principals fronts d'injustícia a mitjana dècada dels 80 i en treu reflexions teològiques i de praxi cristiana.

El segon títol obre una nova etapa de reflexió. A mitjana dècada dels 80 comença a fer-se palès a casa nostra (el «carrer» respira així, després d'uns optimismes que anaven quedant lluny) el «naufragi de les utopies». Els corrents postmoderns en els camps ètic i cultural i el triomf dels corrents neoliberals en els camps socio-polític i econòmic trasbalsen la cosmovisió de tots els «progressismes», les militàncies, etc., tant al món de la política com als àmbits eclesials.

Els punts de reflexió actuals

La situació anterior ha portat als actuals punts de reflexió de CCJ. Durant el curs passat la permanent va esbossar cinc eixos per on volia promocionar el treball interdisciplinari de l'equip, tant en els seus seminaris com en les *altres reflexions*⁴. Justament amb aquest esquema es va muntar el curs públic que enguany hem tingut d'octubre a desembre, sobre *L'ARA, anàlisi de l'actualitat*. «En poc temps han canviat moltes coses i molts plantejaments; preguntem-nos on som, cap on volem anar», deia el programa del curs. Aquests cinc eixos són:

3. Títols de dos llibres de l'equip del centre publicats en català pels quaderns 9 i 10 del centre i per Claret, respectivament, i en castellà per Narcea.

4. Ens referim principalment als treballs que s'encarreguen a algun membre del centre perquè prepari una publicació, a les Reflexions que CCJ fa cada Cap d'any i a les convocatòries («tertúlies», en el nostre argot) adreçades a d'altres persones per discutir un tema monogràfic en una reunió llarga.

1. *La cultura de l'amor propi, de l'egoisme il·lustrat...* Es tracta del problema dels nous tarannàs «individualistes», de l'«autoestima» com a valor que a cops passa de necessari a excloent, de la recerca de la «privatització» més enllà de propostes globals de justícia... El centre té interès a escatir què hi pot haver de positiu en el rerefons d'aquestes perspectives, i què, tanmateix, potser caldrà acollir però «evangelitzant-ho». Què hi ha de repte enfront del concepte clàssic (il·lustrat) de «justícia». I alhora denunciar les perspectives egoistes, primermundistes, etc., que poden amagar aquestes maneres de situar-se davant la realitat.

2. *El repte de la re-evangelització i el perill de la re-clericalització.* Després de la desfeta de les ideologies que molts estan vivint, i enmig del neopaganisme de la societat occidental, arreu trobem un nou afany d'«espiritualitat», de trobada amb el «misteri vivent». Tot plegat podria ser un camí magnífic vers l'evangelització més genuïna del Déu de Jesús. El centre voldria reflexionar sobre la necessitat de «mistagogia» (pedagogia del misteri)⁵, sobre la necessitat de *Cercar Déu enmig de la ciutat*⁶. I alhora analitzar els símptomes de temptació de re-clericalització, d'ocupar espais socio-culturals que han quedat buits després de la recessió d'ideologies, moviments, etc., pensant que ara és la nostra oportunitat. Podríem situar l'inici d'aquesta reflexió en el nostre quadern 21, *Manifest contra un cristianisme espiritualista (cercar Déu no en l'espiritualisme, sinó en l'Esperit- i, posteriorment, en el llibre Església, d'on vénis, on vas?)*⁷

3. *Debat de les propostes neoliberals, de la resituació de les postures socialistes, del nou equilibri Est-Oest.* Les propostes neoliberals i l'economia de mercat ens són presentades com l'única alternativa vàlida en el nostre avui europeu. ¿Té sentit la resistència numantina que semblen proposar els grups «utòpics»? Enguany és la tasca dels dos seminaris centrals, el de l'equip social i el de l'equip teològic, tot intentant d'analitzar els textos significatius tant del neo-liberalisme com de les socialdemocràcies. I ha estat també la base dels dos anys de seminari sobre *Europa*, les aportacions centrals del qual acaba de publicar el centre en un nou llibre amb aquest mateix títol. El tema

5. En aquest sentit considerem especialment important el quadern recent *Ignasi de Loiola, pedagog del misteri de la justícia*, escrit per X. Melloni, i el suplement d'A. Chércoles *Vida, esperança i marginació nostres*. La justícia no és un concepte que expressi voluntarisme, conquesta, «pelagianisme». Hom l'ha d'experimentar no sols com a lluita, sinó, també, com a «misteri» que ens és donat gratuïtament.

6. Llibre recent de J. M. Lozano, membre de l'equip de CCJ, publicat per Claret.

7. X. Alegre, O. Tuñi, J. I. González Faus i J. Rambla hi recullen part de la reflexió feta durant dos anys pel seminari de l'àrea teològica.

no resta pas tancat, i per això el llibre es presenta complex, i ofereix el ventall ample d'opinions a cops enconstrades (pot ésser altrament en un seminari?).

4. *Conseqüències de la reactivació econòmica.* Enllaçant amb el punt anterior, l'altre eix de la reflexió vol veure, des del camp de la sociologia, a qui arriba i a qui margina la reactivació econòmica, l'entrada a la C.E.E.⁸, etc. En concret, hom vol estudiar les noves precarietats sòcio-laborals i la resposta de les forces socials (sindicats, moviments sòcio-polítics). I la crisi de l'«estat del benestar», les noves formes de protecció per als ciutadans, etc., dintre la perspectiva de l'entrada a la C.E. En aquest àmbit s'inclouen els treballs que ja hem esmentat sobre el *salari ciutadà* i les reflexions que s'apunten a l'apartat següent.

5. *Els «marges»: nou protagonisme del Quart i del Tercer Món.* Aquest és el cinquè punt d'estudi que s'ha marcat el centre. Els «marges» són avui dia una de les poques realitats que descol·loquen el «centre». En el nostre quadern sobre el postmodernisme⁹, l'autor deia que una de les realitats que pot trencar el cercle tancat és Amèrica Llatina. La lluita de classes del segle XXI potser ja serà clarament entre el primer i el tercer món. Per l'altre cantó, la preocupació i la dedicació tan fortes al món de la marginació, per part de moltes persones de la nostra societat desenvolupada, està esdevenint una proposta cívica que ens arriba no mediada pels factors habituals de la cosa pública (els quals a voltes queden descol·locats davant aquesta realitat i la pressió que reben des d'instàncies poc organitzades i que se'ls escapen). És com una mena de «revolució del fragment» i està aportant noves perspectives a la teologia i a l'espiritualitat.

* * *

Hem dit al començament que l'intent de CCJ era de no separar reflexió interna de l'equip i difusió pública. Tot resumint alguns dels trets essencials de l'itinerari de la nostra reflexió, hem anat mostrant ja com estava intrínsecament relacionada amb la difusió en cursos, debats, publicacions, etc.

8. I fins i tot els nostres Jocs Olímpics! En aquest sentit volem recordar la declaració que, juntament amb el Secretariat de marginació, Càritas, Justícia i Pau i la Coordinadora de cristians en el món obrer, vàrem presentar a les administracions ara fa un any. Fou publicat en un suplement a començament de curs, titulat: *Jocs olímpics i marginació*.

9. J. I. González Faus, n. 22.

Valgui, però, encara una paraula informativa sobre les publicacions. Els Quaderns i els Suplements de CCJ, on es recull en bona part la reflexió del centre, tenen actualment una tirada de 25.000 exemplars per cada títol. S'envien¹⁰ a tothom que els sol·licita i també a tota una sèrie de persones a qui hem cregut que pot interessar la reflexió que ens ha estat encomanada¹¹.

Voldriem acabar confessant que sovint tenim la impressió de «no arribar», de «no abastar». La nostra realitat és molt minsa (malgrat una certa façana que a cops hàgim pogut produir falsament), molt sovint ens és difícil donar resposta als reptes cada cop més complexos de la nostra societat i a les peticions molt suggerents que hom ens fa.

10. La tramesa és gratuïta. Un cop l'any es demana a tots els qui els reben una col·laboració econòmica voluntària per ajudar a finançar la globalitat de les despeses de reflexió i difusió del centre. Malgrat els temors econòmics a l'hora de fer els pressupostos, fins ara cada any hem aconseguit equilibrar les entrades i les sortides del capítol de publicacions.

11. Vet aquí alguns dels col·lectius que actualment reben les nostres publicacions: parlamentaris dels parlaments de Catalunya i d'Espanya; eurodiputats espanyols; bisbes, provincials i mares provincials d'Espanya; superiors/es generals de religiosos/es; selecció de càrrecs de les diverses administracions; selecció d'intel·lectuals, periodistes, professors (universitaris i de batxillerat), biblioteques, facultats i escoles universitàries (especialment d'Amèrica Llatina), etc.

INTERMÓN

LLUÍS MAGRIÑA

La fundació Intermón és una organització no governamental per al desenvolupament i la cooperació amb els països del Sud (Tercer Món, països en vies de desenvolupament, països depenents).

Prové d'una iniciativa que va tenir la Companyia de Jesús fa més de trenta anys, per tal d'ajudar les entitats de promoció social, cultural i pastoral dels països del Sud on treballaven els seus membres. A fi de donar-hi un abast més general de servei a les necessitats d'aquests països, la Companyia va constituir la fundació com una resposta de la fe cristiana i la solidaritat compromeses amb la justícia en el camp de la cooperació entre els pobles. La fundació, si bé no és una entitat confessional, està inspirada en principis cristians.

Per això Intermón creu en la persona humana i en tot allò que comporta el seu reconeixement i respecte. No podem acceptar la situació actual del món, amb la seva injustícia estructural que afavoreix la concentració de riquesa en poques mans i la misèria creixent als països que denominem «del Sud». Perquè creiem en la igualtat radical de tots els éssers humans.

Creu, també, en el dret de tota persona a una vida digna en totes les dimensions de la seva personalitat: des de les necessitats bàsiques, fins a la cultura, la llibertat, la justícia i el respecte ple als drets humans. I aquesta dignitat ha de comportar unes estructures que ho facin possible.

El nostre món té els mitjans econòmics i humans suficients, si s'aconsegueix fer-lo més inter-relacionat i solidari.

Trets d'Intermón

Intermón és una organització no governamental per al desenvolupament (ONGD), una de les institucions que pretenen fer possible un món més just, tant a casa nostra com als països del Sud, mitjançant actuacions de cooperació en programes de desenvolupament,

de sensibilització de l'opinió pública incloent-hi la pressió política i la investigació.

És ben palès que Intermón vol adaptar-se a la realitat històrica de cada moment. Vivim en un món únic i interdependent, amb un sol futur comú. Això és el que vol expressar el nom d'Intermón.

Els socis col·laboradors, amb el seu suport, unit a l'ajut d'entitats públiques, fan possible la nostra tasca.

Intermón vol mantenir lligams estrets i cordials amb les persones i les institucions del països del Sud amb els quals coopera, i també manté relacions de col·laboració i d'intercanvi amb les ONGD del nostre país, d'Europa i de la resta de països del Nord.

Considera d'especial importància el treball d'educació i conscienciació de l'opinió pública, no solament per promoure la col·laboració necessària amb els països més pobres, sinó per aconseguir els canvis estructurals que ens facin sortir de l'actual situació d'injustícia.

Tots els seus esforços de cooperació van dirigits a millorar la qualitat de vida de les capes més desfavorides dels països «depenents» partint de les seves prioritats i amb cura especial dels grups que tenen més dificultats per integrar-se als projectes de promoció social. Perquè millorar el nivell de vida d'una comunitat determinada vol dir acompanyar els seus integrants a anar-se fent més «autodependents» socialment i econòmicament i, al mateix temps, fer-se capaçs de treballar amb altres grups i comunitats per tal d'aconseguir que arribin a aquests mateixos objectius.

Actualment estem treballant a la regió andina d'Amèrica del Sud i a la centre-americana. A l'Àfrica ho fem a la regió del Sahel.

Finalment estem convençuts que els treballs d'educació i conscienciació, units a la cooperació per al desenvolupament, estan íntimament lligats a la lluita per la plena consecució dels drets humans, la defensa de la pau amb la reivindicació d'un creixent desarmament, la defensa de la natura i la lluita contra tota mena d'explotació i violència.

Per dur a terme aquest treball tenim un conjunt de publicacions escrites, i material àudio-visual i exposicions, i un centre de documentació. Tot aquest material el podreu trobar a la nostra seu (Roger de Llúria, 15, 08010, de Barcelona, Tel. 3012936), on també teniu casa vostra.

PASTORAL A LES ESCOLES

IGNASI SALAT

Per a situar el treball pastoral a les escoles de la Companyia a Catalunya, ens cal donar unes dades sobre la situació actual. La Companyia treballa actualment a sis centres escolars de característiques prou diferenciades:

- *El Claver, de Raïmat*, amb 1.350 alumnes de PRE, EGB, BUP i COU, la meitat dels quals provenen de Lleida capital i l'altra meitat, de pobles veïns i fins i tot allunyats;

- *Joan XXIII, de Bellvitge*, amb 2.000 alumnes, i una forta incidència de la formació professional; és una escola nascuda pràcticament amb el barri, al qual ha aportat lligams de consolidació social;

- *Sagrat Cor, de Casp*, amb 1.990 alumnes d'EGB i BUP/COU amb un caràcter centenari i unes arrels ciutadanes ben assolides;

- *Sant Pere Claver, del Poble-sec*, amb 200 alumnes de PRE i EGB i una ubicació que en fa un servei de primera línia;

- *Escola Tècnica Professional, del Clot*, amb 2.000 alumnes d'EGB, BUP/COU i, sobretot, de FP, i un notable ventall de possibilitats i competències professionals;

- *Sant Ignasi, de Sarrià*, amb 3.500 alumnes i multiplicitat de serveis: EGB, BUP/COU, ESO, FP, Hostaleria i Turisme... i uns serveis educatius que abasten tots els camps.

Tasca pastoral

La localització de cada escola en condiciona i diversifica en part el treball pastoral, però bàsicament es pot parlar d'uns apartats comuns:

1. *Pastoral directa*. A més de les classes de religió, hi ha, amb diferents graus d'optativitat, una oferta catequètica seriosa. Cal destacar-ne els aspectes següents:

- Les primeres comunions integrades en la normalitat d'un dia feiner, i que aconsegueixen pentinar en un grau acceptable actuacions distractives del sagrament.

- La integració de mares catequistes i d'alumnes grans, com a con-

tinuïtat de la seva confirmació. A Sant Ignasi assoleixen xifres espectaculars: uns 180.

– La catequesi de confirmació en la qual participen tutors i professors de 3r. de BUP o de FP es fa al llarg del 3r. de BUP o de FP. Aquests grups estan formats per deu o dotze persones, i s'acaben amb un recés, al final del qual s'afegeixen els pares.

– Comunitats Juvenils de Vida Cristiana (CVX). S'hi ajunten nois de diferents escoles i procuren integrar l'espiritualitat amb serveis i activitats adequats; s'hi fan recessos compartits.

2. *Integració de professorat seglar en les tasques pastorals.* A més de les catequesis esmentades (petits i confirmació), va creixent el nombre d'educadors seglars que realitzen la seva dedicació professional en tasques pastorals a les escoles, tot mantenint en part l'activitat docent o bé pràcticament amb una dedicació plena al treball pastoral.

3. *Activitats amb els educadors.* A més de les trobades de reflexió i estudi, s'ofereix el que anomenem «col·loquis d'educadors». Són recessos de dos dies on s'intenta revifar la vocació educadora com a missió d'Església. Es fan a tres nivells: el primer, sobre les activitats educatives, que podem considerar previ; i els altres dos, explícitament religiosos. Són trobades obertes a tots els educadors cristians.

4. *Formació permanent.* El gener d'enguany ha començat l'experiència d'alliberar de la tasca docent, durant els tres mesos del segon trimestre escolar, tretze educadors de diferents escoles. Aquests mesos han estat omplerts bàsicament amb tres tipus d'activitats: cursets i seminaris comuns a tot el grup; treballs personals en el camp professional propi; i visites a realitats educatives diferents de la pròpia escola.

L'avaluació d'aquests tres mesos ha estat molt positiva, tant per part dels participants com de les escoles que, encara que n'han patit un cost econòmic i de reorganització interna, són conscients que es tracta «d'una inversió de futur».

5. *El treball educatiu.* Es veu la importància decisiva del treball en la formació personal. Recollim en aquest sentit unes paraules del pare Kolvenbach: «La Companyia no podrà desinteressar-se del treball educatiu, encara que en poden canviar les formes. Renunciar a l'apostolat de l'educació significaria renunciar a l'evangelització, ja que justament amb l'educació, l'ensenyament i l'acompanyament personal, és com el jove projecta el seu futur... L'home, per a ser-ho, ha de passar per un procés en el qual intervenen altres persones, sobretot educadors, que l'ajudaran a desenvolupar tot el seu potencial espiritual, intel·lectual i afectiu que és en ell d'una manera germinal... Aquesta és una tasca tan essencial, que *ajudar les ànimes* seria una paraula buida si no s'encarnés, d'una manera o altra, en l'apostolat de l'educació».

ENSENYAMENT SUPERIOR

JOSEP MIRALLES

Espiritualitat ignasiana i presència en l'ensenyament superior

La presència a l'ensenyament superior té una llarga tradició a la Companyia de Jesús a tot el món i en concret a Catalunya. Arrela en l'espiritualitat ignasiana: en els Exercicis, la meditació de l'encarnació i de la humanitat de Jesús porta l'exercitant a una valoració molt profunda i afectuosa de les mediacions humanes en les quals arrela, creix i comença a realitzar-se el Regne de Déu.

En la mateixa línia, l'espiritualitat ignasiana ha portat a interessar-se per l'educació dels joves: la pedagogia religiosa i espiritual (de la qual els Exercicis són el model a la Companyia) ha d'inserir-se en una formació humana completa i ser-ne l'ànima (és a dir, s'ha d'«encarnar»). Des dels orígens de la Companyia això es va realitzar tant a l'ensenyament secundari com a l'ensenyament superior.

L'ensenyament superior té característiques especials que cal tenir presents. La seva finalitat no és sols la formació dels alumnes sinó també la recerca científica i la interacció amb la societat. Dit d'una altra manera, els centres d'ensenyament superior no són només centres difusors de cultura sinó llocs de *creació* de cultura, entenent per tal no sols els coneixements teòrics, sinó també el conjunt de valors i normes que regeixen el comportament dels grups humans. L'espiritualitat ignasiana, que és encarnacionista, esperançada i profundament respectuosa de la llibertat humana, es veu portada a col·laborar lleialment en la recerca científica i cultural: rellegint una i altra vegada l'evangeli per tal d'actualitzar el seu missatge, entrant a la recerca científica i cultural des d'aquest arrelament evangèlic: així es pot fer una oferta cultural a la vegada evangèlica i arrelada.

Al llarg de la història aquest diàleg entre fe i cultura ha pres formes diverses. A principis de segle, quan el racionalisme imperant descartava com a «irracional» la fe, l'objectiu va ser reconciliar la fe amb la raó. Va ser l'època d'una certa «apologetica» i de testimoniar que «es podia ser a la vegada bon científic i bon catòlic». Més modernament, altres fenòmens culturals han estat predominants: la im-

portància de la tècnica en el creixement de les societats, la importància de les organitzacions i les empreses i, també, d'una manera més general, el desenvolupament cultural de les societats i l'extensió de l'ensenyament universitari a àmplies capes de la població. Tots aquests elements són presents, d'una manera o d'una altra, a les activitats de la Companyia de Jesús a l'ensenyament superior a Catalunya.

En aquests moments la Companyia de Jesús dirigeix l'Institut de Teologia Fonamental, incorporat a la Facultat de Teologia de Catalunya; a més, alguns jesuïtes col·laboren a la Facultat de Teologia de Catalunya. La Companyia és també present a l'IQS, a ESADE i a l'Institut Borja de Bioètica. Finalment, un nombre significatiu de jesuïtes són professors a les diverses universitats de Catalunya. Expliquem breument cadascuna d'aquestes activitats.

Institut de Teologia Fonamental

La presència actual de la Companyia a l'ensenyament i recerca de la teologia s'ha d'entendre des de la voluntat de concentrar esforços i de col·laborar amb les diòcesis catalanes. Així es comprèn la fusió que va venir lloc l'any 1984 de les dues seccions de la Facultat de Teologia de Barcelona (Sant Pacià, del bisbat de Barcelona, i Sant Francesc de Borja, a Sant Cugat del Vallès, de la Companyia de Jesús) en una única Facultat de Teologia de Catalunya amb seu a Barcelona, on col·laboren bon nombre de professors jesuïtes.

A la vegada, va iniciar la seva tasca d'ensenyament l'Institut de Teologia Fonamental, amb seu al Centre Borja, a Sant Cugat del Vallès, traduint així la preocupació de la Companyia pel diàleg entre la teologia i la cultura contemporània. Com a institut superior, pretén una especialització en els estudis de Teologia, amb particular incidència en els pressupòsits de la fe i en qüestions frontereres. Actualment es responsabilitza de la llicència en teologia fonamental a la Facultat de Teologia de Catalunya, organitza cursos de reciclatge teològic i publica les revistes «Selecciones de Teología» i «Actualidad Bibliográfica», i la col·lecció de Quaderns de Teologia Fonamental.

Institut Químic de Sarrià

L'IQS ja té una llarga història que no cal recordar aquí. Cal, però, subratllar el nivell important de desenvolupament que ha assolit. No

solament imparteix la carrera d'enginyer químic, per la qual és més conegut, sinó que també realitza certs programes de master: en gestió de l'empresa industrial, química agroalimentària, tecnologia química, etc., així com nombrosos cursos per a postgraduats. Desenvolupa, també, un programa per al doctorat i nombroses investigacions científiques i tecnològiques. Actualment té 900 alumnes.

Des del punt de vista institucional l'IQS ha pres recentment una decisió que marcarà sens dubte el seu futur: participar activament en la constitució del Patronat de la Fundació Privada de Catalunya per a la Universitat Ramon Llull.

En l'acte d'inauguració del curs 1990-91, el director general formulava així l'horitzó educatiu i universitari de l'IQS en els nostres temps: «És, doncs, el nostre deure, com a institució universitària, voler veure el que passa i el que neix a l'horitzó: una nova albada on, finalment, l'ètica serà la font de la saviesa per als responsables del desenvolupament tecnològic. Espero, doncs, que tots plegats serem fidels a aquesta responsabilitat i no defugirem el deure d'il·luminar el camí, en primer lloc a nosaltres mateixos, i després als altres. Estic ben segur que aquest serà un dels objectius primordials de la jove Universitat Ramon Llull, que incorporarà l'experiència de centres que, com l'IQS, tenen ja la seva història i volen ser fidels a aquest compromís. Per això, durant aquest any, s'iniciaran en el nostre Institut, cursos d'ètica per a enginyers.»

ESADE

L'Escola Superior d'Administració d'Empreses és un centre d'ensenyament superior que va néixer per a desenvolupar la investigació i impartir la docència en ciències empresarials des d'una perspectiva científica i humana, capacitant els seus alumnes per exercir funcions directives i administratives d'alt nivell en l'àmbit dels sectors públic i privat, amb un sentit crític de les necessitats de l'home en una societat sotmesa a un procés de transformació constant.

Va ser concebut l'any 1954 per un grup de professionals i empresaris de Barcelona que el 1958 van constituir amb aquesta finalitat l'entitat «Ensenyança i Formació», la qual l'octubre de 1958, en col·laboració amb la Companyia de Jesús, seria l'origen d'ESADE.

A l'actualitat ESADE és una institució fortament arrelada a Catalunya, que compta aproximadament amb 10.000 ex-alumnes. Té, també, una projecció internacional àmplia. Així ha estat cofundadora de la CEMS (Community of European Management Schools), grup d'escoles i facultats de ciències empresarials de tot Europa asso-

ciades per a impartir i donar un títol universitari d'abast europeu. El conjunt d'alumnes matriculats en els diferents programes (carrera de ciències empresarials, master, programes d'alta direcció) és de 1.500. A ESADE-Idiomes s'han impartit un total de 427 cursos, predominantment d'anglès.

ESADE ha hagut d'afrontar, també, el repte de la seva continuïtat institucional en el marc d'una universitat. Així, al llarg del curs 1989-90 arribà a terme el procés iniciat ja fa anys per incorporar-se a la Universitat Politècnica de Catalunya.

Presència de professors jesuïtes a facultats universitàries

La presència de la Companyia a l'ensenyament superior de Catalunya no es limita a les institucions esmentades. Existeix, també, la col·laboració personal: 14 jesuïtes col·laboren a la Facultat de Teologia i a la facultat de Filosofia eclesiàstica de Catalunya i 13 ho fan com a professors a les diferents universitats públiques de Catalunya. Aquesta darrera forma de presència, que és molt anònima, està molt d'acord amb els nostres temps; és una col·laboració feta modestament amb l'esforç per crear i transmetre cultura, testimoniant l'honestat intel·lectual, l'autenticitat religiosa i el caràcter que té l'Evangeli de proposta que s'ofereix per ser acceptada lliurement.

Institut Borja de Bioètica

L'Institut Borja de Bioètica, creat el 1975, és el primer institut d'aquesta especialitat fundat a Europa.

La intuïció fonamental rau a constatar que els progressos mèdico-biològics creaven uns problemes nous davant els quals els sistemes ètics estructurats del món occidental no tenien una resposta suficientment adequada. Per això es va creure indispensable establir un diàleg entre els científics, per una banda, i els filòsofs i els teòlegs, per l'altra, a la recerca de camins que permetessin integrar els coneixements en una visió coherent i respectuosa de la dignitat humana.

Des del començament, ha desplegat l'activitat a nivell internacional, organitzant trobades de caire molt restringit entre científics i teòlegs de primera línia. En l'àmbit nacional, els seus membres han desenvolupat una tasca docent d'investigació i assessorament.

Així, els darrers tres anys, l'Institut ha organitzat trenta-cinc cursos intensius de bioètica, en forma de cursos monogràfics i s'han fet més d'un centenar de conferències. S'ha assessorat diferents instàn-

cies públiques i privades en qüestions relacionades amb comitès d'ètica, d'àmbit nacional o hospitalari. Els membres de l'Institut han format part, també, de diverses comissions de la Generalitat nomenades pels departament de Sanitat i Justícia.

Qüestions i problemes pendents

La continuïtat d'aquestes institucions i d'aquesta presència en l'ensenyament superior troba una gran dificultat en l'escàs nombre de joves que demanen incorporar-se a la Companyia. Els propers anys molts jesuïtes actius s'hauran de jubilar i els joves actualment en formació no podran pas substituir-los totalment. Però, la Companyia no pot abdicar de la responsabilitat assumida amb institucions i tasques importants d'ensenyament i de recerca.

Aquesta ha estat una de les raons que ha dut les institucions esmentades a buscar la manera de col·laborar a la tasca cultural de l'ensenyament superior en el marc d'institucions que en poguessin garantir la continuïtat: la nova Universitat Ramon Llull, la Universitat Politècnica, diferents patronats i fundacions, etc.

Això planteja un problema de fons, més enllà d'una simple continuïtat institucional. Evidentment, no es pot pretendre assegurar per mètodes autoritaris la continuïtat de l'esperit d'on van néixer unes institucions. Per això, la Companyia afronta aquests anys de transició amb la il·lusió i el desig de fer present aquest esperit més que mai, de manera que els companys no jesuïtes que continuaran la nostra tasca hagin experimentat quin era el propòsit de fons que l'animava.

Aquesta transformació dels centres superiors i d'investigació no vol ser de cap manera un abandó d'aquest camp. Els jesuïtes volem ser presents en la gestació de la nova societat que està naixent i volem respondre als seus reptes en bé de la humanitat. Però la nostra actuació ja no haurà de ser des de la propietat i la direcció, sinó més aviat des de la presència i la col·laboració de petits equips.

Per altra banda, els jesuïtes volem ser fidels a les nostres arrels. Volem participar en el diàleg de la fe cristiana amb la cultura contemporània i amb la que s'està creant, tenint ben present que la promoció de la justícia constitueix una nova exigència absoluta de la fe que volem servir. Per tant, la nostra presència en el món de la cultura no vol ser neutra o amorfa. Va regida per un respecte profund a la creativitat humana i per una consciència aguda del fet que tota la humanitat, sense discriminacions ni explotacions de cap mena, s'ha de beneficiar d'una cultura autènticament humana.

QUATRE VENTS

BARCELONA

Aquesta serà una crònica monogràfica, que se cenyirà només a qüestions episcopals. No ho són tot en la vida de la diòcesi, ni de bon tros. Però tenen la seva importància. I val la pena recollir-les en aquesta secció de la revista. Perquè aquests darrers mesos Barcelona ha viscut quatre nomenaments episcopals.

De Barcelona a Tortosa

El primer va ser el del doctor

Lluís Martínez i Sistach, auxiliar de Barcelona amb el doctor Jubany i darrerament amb el doctor Carles, que va ser nomenat el 17 de maig per a presidir la seu tortosina. Un nomenament que ja es veia a venir, segons les enraonies. I que va ser ben rebut, tant a Barcelona com a Tortosa. Només un interrogant es formulava la gent: ¿com és que no tenia lloc abans, així que el doctor Carles era traslladat a Barcelona? S'hauria estalviat a aquesta diòcesi una situació de provisionalitat. Perquè ja se sap que un Administrador diocesà es limita a administrar els afers corrents i

no pren gaires decisions, en espera que vingui el bisbe nou.

De Tortosa a Barcelona i a Menorca

Si el nomenament del nou bisbe de Tortosa resultava, en certa manera, natural, el segon va ser una sorpresa inesperada. Quan ja feia mesos que es parlava de bisbes auxiliars, i es donava per descomptat que un d'ells seria mossèn Francesc Ciuraneta, resulta que el dia 12 de juny va córrer la notícia que havia estat nomenat bisbe. Però no pas auxiliar de Barcelona, sinó residencial de Menorca.

Mossèn Francesc Ciuraneta i Aymí, com els nostres lectors prou saben, és el capellà tortosí, vicari de pastoral de Tortosa amb el bisbe Ricard M. Carles, que va venir amb ell a Barcelona i actuava de secretari particular i d'allò que se'n deia «familiar». Abans de venir a Barcelona, era delegat del seu bisbat al Centre d'Estudis Pastoral. Té doncs uns lligams especials amb aquesta casa. Uns lligams ja antics, perquè el curs 1978-79, va cursar-hi el «Curs Bàsic de Pastoral» i va participar activament en les convivències i els grups de treball. Després d'un any de residir al palau episcopal de Barcelona, passarà doncs a regir la diòcesi de Menorca, que l'espera amb candeletes, perquè la seva situació de provisionalitat ja s'a-

llargassava més del compte. En prendrà possessió i serà ordenat bisbe el dissabte dia 14 de setembre a la catedral de Ciutadella. Per molts anys!

Aquest nomenament, que va resultar inesperat, va donar peu als seus comentaris. N'apunto alguns. El primer, sobre la «sole-dat» amb què queda l'arquebisbe Carles: resulta que va venir amb ell per a tenir un secretari personal de la seva confiança i ara li treuen el seu amic secretari! El segon fa referència als estranys camins que segueixen els nomenaments episcopals: si mossèn Ciuraneta era l'home per a anar de bisbe a Menorca, no hauria calgut esperar tant ni fer-li fer una ziga-zaga per Barcelona: se li hauria pogut estalviar aquest estrany periple i s'hauria pogut normalitzar abans la situació provisional dels menorquins. Encara un tercer comentari s'esforça a donar raó de tot plegat. Sí, en efecte, deien alguns: mossèn Ciuraneta devia ser a la llista dels possibles bisbes auxiliars que havia confegit el doctor Carles. Però, en trobar-se amb el seu nom, el senyor Nunci deuria pensar: «Té, si precisament és el candidat ideal per a Menorca: un home de poble, pastoral, obert, franc. I a sobre, tortosí, és a dir, ni català ni valencià». Tot plegat enraonies, està clar. Però com que els camins que menen a l'episcopat són impenetrables per al comú dels cristians, no queda sinó aquesta sortida per a

intentar d'obtenir-ne una certa intel·ligibilitat, que diríem amb paraula sàvia. Per bé que, al més sovint, qualsevol semblança d'aquestes enraonies amb la realitat sigui pura coincidència. O potser no tant, qui sap!

Dos bisbes auxiliars

Tot just si ha transcorregut un mes, quan salta una tercera notícia: hi haurà bisbes auxiliars, i seran dos. Ho vam saber el dia 16 de juliol. Seran mossèn Joan Carrera i Planas i mossèn Carles Soler i Perdigó, tots dos vicaris episcopals de l'arquebisbe Carles: l'un de la zona de Badalona-St. Adrià-Sta. Coloma i l'altre del Vallès oriental i el Maresme.

Tampoc aquesta vegada no van faltar els inevitables comentaris, els quals, fins i tot, en algun cas, van treure el nas a la premsa.

Hom va comentar la diguem-ne «complementarietat» dels dos bisbes. O, dit d'una altra manera, la diferència del seu tarannà i del seu currículum anterior. Hom s'interrogava sobre els criteris que havien presidit la tria de les persones: tots dos figuren en les travesses que corrien com a certes; però hi havia més noms, que també es consideraven candidats fermes; ¿és que algun ha declinat l'oferiment?; o potser només es tracta d'una primera tongada i en seguiran altres, després?

Mossèn Joan Carrera s'ha endut la palma dels comentaris. Resulta que, segons es deia, tenia en contra dos obstacles: la falta de graus acadèmics universitaris (un inconvenient d'ordre formal) i el seu significat decididament catalanista i la seva militància política ben coneguda a Unió Democràtica de Catalunya. I aquest ja sembla més difícil de deixar passar sense més. Senyal, doncs, que era un candidat molt ferm, o, dit d'una altra manera, que hi havia una voluntat molt decidida de fer-lo bisbe; prou decidida, si més no, per a vèncer uns obstacles, el segon dels quals ha estat destacat, i més d'una vegada, per la premsa de Madrid. I encara una altra prova que els camins que menen a l'episcopat són inescrutables per al comú dels mortals, inclosos els mateixos candidats: en arribar el seu nomenament, mossèn Joan Carrera s'acabava de traslladar a una parròquia de Badalona. Ara ha hagut de retornar al lloc que tot just acabava de deixar, a l'altra punta de la ciutat, perquè, es diu, seran creades dues superzones, la nord i la sud; aquesta correspondrà al bisbe Carrera i l'altra al bisbe Soler.

No cal parlar, ara, del currículum dels nous bisbes auxiliars. Però sí que és d'elemental educació, i de bon companyerisme, deixar constància que mossèn Joan Carrera és de l'equip inicial de QUADERNS DE PASTO-

RAL: va ser present en aquells anys heroics de gestació, enmig de les dificultats a què ens aculava el franquisme, va formar part del consell de Redacció una colla d'anys, va col·laborar-hi assíduament amb la seva ploma, i fins podem dir que va obrir aquell «Presbyterium. Quaderns de Pastoral», perquè va redactar-ne l'editorial del número 1, titulada, senzillament, «Primera plana». A més, el seu nom va figurar de 1969 a 1982 com a editor de la revista: bons amics que entenien en aquest gènere de qüestions (recordem, per exemple, el senyor Josep Benet i el senyor Agustí de Semir) van aconsellar-nos, al grup que promovíem la revista, que signés la sol·licitud una sola persona, i va ser triat ell, perquè la seva plana ens semblava menys comprometedora que la d'altres davant el ministeri d'informació i turisme; qui ho havia de dir! En nom d'aquesta amistat i d'aquest lligam antics amb la revista, per molts anys! I per molts anys, també mossèn Carles!

L'ordenació dels nous auxiliars serà a la basilica de Santa Maria del Mar (on va tenir lloc la celebració inicial de l'arquebisbe Carles) diumenge, 22 de setembre. Aquesta vegada els ordenarà el mateix arquebisbe; es tractarà, doncs, d'una festa casolana. Una bona notícia.

El govern del bisbat

He fet referència fa uns instants a una qüestió que s'està coent sense que se'n doni gaire informació. En presentar oficialment els nous auxiliars, el senyor arquebisbe va anunciar que s'encarregarien de dues diguem-ne super-zones. Això suposaria nous vicaris episcopals per a les zones que ells deixarien vacants i la creació d'un nou estrat en una estructuració piramidal que quedaria configurada així: rector de parròquia, arxiprest, vicari episcopal, bisbe auxiliar, arquebisbe. S'abandonaria, doncs, el criteri seguit pel doctor Jubany que els bisbes auxiliars tinguessin les seves zones com a vicaris episcopals, en comptes d'encarregar-los agrupaments de zones.

Tanmateix, després de l'anunci inicial, no s'han fet passos en aquesta direcció: ni s'han nomenat, per ara, nous vicaris episcopals per a substituir els bisbes auxiliars; ni s'ha tornat a parlar més de les dues super-zones que els correspondrien com a bisbes; i és públic que hi ha membres de l'equip de govern que no veuen bé la creació d'aquest nou graó, perquè fóra una manera d'allunyar el bisbe de la base, privaria els bisbes auxiliars del treball pastoral directe a nivell de zona, i els distanciaria dels vicaris episcopals. Aquest ordre de consideracions va portar el doctor Jubany a prendre l'opció a què m'he referit, després d'un primer

període en què els bisbes auxiliars no eren vicaris episcopals, sinó que tenien assignades diverses zones cadascun.

Aquest mateix ordre de consideracions porta a qüestionar la conveniència de fer bisbes auxiliars: són comentaris que s'han sentit aquests dies. S'hi afegeix la presa de consciència creixent de la importància del bisbe, com a cap d'una Església particular, i l'experiència que un vicari episcopal pot fer, pràcticament, el mateix que un bisbe auxiliar, llevat de ben poques coses, amb l'avantatge que és un simple capellà que fa un servei per un temps i després pot deixar de fer-lo, mentre que un bisbe auxiliar és sempre un bisbe ordenat. Per això més de quatre comenten que la multiplicació de bisbes auxiliars podria portar més inconvenients que avantatges. Passats aquells anys en què l'anomenat «dret de presentació» limitava la llibertat de l'Església i en què, en conseqüència, la creació de bisbes auxiliars permetia de renovar l'episcopat sense haver de passar per la intervenció de l'Estat, qui sap si no ha arribat l'hora en què els bisbes auxiliars només tenen sentit en casos molt excepcionals.

La divisió de la diòcesi

Arran d'aquests nomenaments s'ha tornat a remoure la vella qüestió de la divisió de la diòce-

si. Mossèn Joan E. Jarque, sembla fer-se'n el paladí des de la revista «Catalunya Cristiana», de la qual és director. Hi ha retornat una vegada i una altra, aquestes darreres setmanes, amb veritable insistència. Al número corresponent al 8 d'agost, un comentari breu, inserit a la primera pàgina —«Iguazú, Madrid, Barcelona»— acabava amb aquestes paraules: «Ultra les raons teològiques, n'hi ha una de ben pragmàtica i quasi m'atreveiria a dir de bon "manejament": la de la creació de nous bisbats és la que està més a mà, la que es pot posar en pràctica —si es vol— arreu i en poc temps... tant a Iguazú com a Madrid.»

Sobre aquesta qüestió val la pena de recordar, a nivell informatiu, que no hi ha, que se sàpiga, estudis més o menys detallats i actualitzats sobre la divisió del bisbat de Barcelona. De manera que no es deu tractar pas d'una realitat tan pròxima.

Però, passant a un altre nivell de consideracions, són molts els que pensen que la divisió d'un bisbat —i, en concret, de Barcelona— no deu ser una cosa tan fàcil com mossèn Jarque afirma. Què es divideix, en efecte? La geografia?; en aquest cas, seria una simple qüestió de delineants i topògrafs. Els habitants d'un territori?; aleshores s'haurien de fer estudis de població; és el criteri que sembla tenir el doctor Josep M. Guix, quan parla del nombre d'habitants que hauria

de tenir un bisbat. ¿O es tracta, més aviat, de dividir els efectius pastorals —capellans i laics—, que constitueixen l'Església viva?; ara toquem un organisme viu i la cosa esdevé més delicada i complexa. Perquè, si, agafat pel cantó dels habitants, Barcelona sembla que en té un nombre excessiu, mirat pel cantó dels efectius pastorals no anem pas tan grassos; al contrari. I una diòcesi, en bona eclesiologia, és una Església particular amb tot el que comporta, i no una pura divisió administrativa, un simple tros de territori amb uns quants capellans. Afegiu-hi a tot això els problemes humans: tota divisió resulta traumàtica, especialment per al clergat diocesà, que està incardinat a una diòcesi determinada i no pot ser mogut i reagrupat alegrament com si es tractés de les peces d'un puzzle o les cireres d'una caixa. I encara hi ha una altra qüestió a considerar: dividir el bisbat de Barcelona no tindria sentir sense una remodelació dels altres bisbats catalans. ¿Que han dividit el bisbat d'Iguazú o el de Madrid? Molt bé: ells s'ho sabran. Però d'aquí no se n'ha de treure que calgui dividir el de Barcelona. Les raons han de ser unes altres, en tot cas, i de tot un altre ordre, i de molt de pes. El mimetisme és mal conseller. També ho és el simplisme que sembla reduir els problemes als quilòmetres quadrats o al nombre d'habitants. O a l'afirmació teòrica que amb

menys habitants es presta un millor servei episcopal. Les coses s'han d'estudiar de prop i en cada cas. I en funció, precisament, de la vitalitat de les esglésies i del millor servei al poble de Déu.

Bisbes que comencen i bisbes que acaben

Ens arriba una notícia de darrera hora que ens toca d'una mica més lluny. Acaba de ser acceptada la renúncia del bisbe de Màlaga, Ramon Buxarrais. I, sense comiats ni celebracions de cap mena, s'acomia amb una senzilla carta i se'n va —ja hi és— a Melilla, a cuidar els ancians i els nens d'una residència, i a atendre les monges. Tot un exemple. Tant pel fet en ell mateix —l'episcopat com un servei temporal i no com el pas definitiu a un cos de persones superiors; com un servei a les comunitats, que, arribades unes circumstàncies pot no poder prestar-se degudament i fa recomanable de retirar-se'n— com per la manera senzilla i silenciosa de dir adéu. En un temps en què estem tan embafats de celebracions oficials, de felicitacions i d'homenatges, i en què en l'Església sembla que creix aquest tirat als cerimonials i al culte a l'autoritat, l'amic Ramon Buxarrais i Ventura —aquest fill de Santa Perpètua de Mogoda de seixanta-dos anys— ens dona a

tots –a cadascú en el nostre lloc– una bona lliçó de simplicitat cristiana. Per molts anys, Ramon! Tu demanes als capellans i a la gent de Màlaga que no t'escriguin. Tanmateix, nosaltres, continuarem enviant-te els QUADERNS, com ho hem fet sempre. Ara, és clar, a la teva nova residència.

Post-scriptum

Afegit de darrera hora (26 de setembre). Retornem a Barcelona. Diuen que s'ha trobat la solució, la qual consisteix no a suprimir els bisbes auxiliars ni a reduir-los a vicaris episcopals, sinó a suprimir els vicaris episcopals, potenciar els arxiprestos i multiplicar els bisbes auxiliars. Pel que es diu ara, en faran dos o tres més i es dividirà el bisbat en quatre o cinc parts, sense crear, de moment, noves diòcesis; diuen que se seguirà el model Westminster i no el model París.

El cronista no ha tingut temps de reaccionar, encara. La qüestió resta oberta i en continuarem parlant.

Josep M. Totosaus

cesc Ciuraneta i Aymí, fins ara secretari de l'arquebisbe Carles, de Barcelona, com a Bisbe de la comunitat cristiana de Menorca. Feia temps que esperàvem aquesta notícia. Entre nosaltres ningú, pràcticament, no té un coneixement suficient sobre la persona del qui ha de ser el nostre Bisbe. Ens fiam del que ens diuen persones que, més o menys, el coneixen: té experiència pastoral, estima i ha promociat el laïcat, coneix molt bé els EMD, és una persona tranquil·la i de gran cor...

El que sabem és que a partir d'ara mossèn Francesc Ciuraneta i la comunitat cristiana a Menorca caminarem junts i ens hem d'estimar i ajudar en les nostres tasques i vivències. Som molts els qui, en l'eucaristia diària, pregam ja pel Bisbe electe Francesc perquè ens sigui fidel testimoni de Jesucrist i un enamorat del «tresor que portam» els qui necessitam ésser més animats que descoratjats, més valorats que rebaixats, més inclosos que exclosos.

I escoltant i vivint a dins del batec del cor de la diòcesi, aquesta vegada us vull fer ensumar realitats com:

MENORCA

Us vull manifestar, just d'entrada, el nostre desig profund pel nomenament de mossèn Fran-

Eleccions locals i autonòmiques

Molts de joves han tingut l'oportunitat de votar per primera vegada en les passades eleccions

locals i autonòmiques de dia 26 de maig. Per aquest motiu els moviments juvenils JARC i JO-BAC van impulsar una reflexió a nivell de grups perquè sabessin a qui votar. I és que ho tenen clar, els responsables dels nostres moviments juvenils: informar-se dels diferents programes electorals, analitzar la trajectòria seguida pels partits en el govern, tenir en compte l'honestetat de les persones i valorar allò que és comú per damunt del que són interessos particulars, són algunes de les coordenades —escrivia en Joan Febrer al «Full Domini- cal» n. 457— en què es mou l'acte de ben votar.

Però la consciència del dret i el deure de votar no arriba a tots els electors menorquins. El 34,65 % han deixat d'exercir la possibilitat que els era oferta. És a Maó on l'abstenció ha estat més considerable: 42,94 % i a continuació Es Castell (38,77 %) i Ciutadella (31,66 %). Per contrast, a Es Migjorn i Ferreries és on hi ha hagut un percentatge més elevat de participació.

El somriure eufòric i feliç dels «vençadors» ens ha estat motiu de reflexió: ¿somriu en per la satisfacció —sana satisfacció— d'haver estat ells els qui han obtingut la confiança del poble?; ¿somriu en perquè han vist recompensats els seus esforços?; ¿somriu en perquè el que han aconseguit té per a ells cara de poder?...

Alguns grups, davant els som-

riures dels polítics ens demanàvem: ¿es pot somriure tan eufòricament quan el que han obtingut és el permís i la confiança d'un poble per a ser els seus primers servidors?; ¿es pot somriure tan eufòricament quan el que ells pensen i faran serà tan primmirat per la gent?...

Alguns de nosaltres hem escrit al «Diari Menorca» dient: «l'art de servir el poble mereix serietat i responsabilitat i té sentit per ell mateix. En ell no s'ha de buscar ni poder ni prestigi. A tots els polítics demanam que siguin mereixedors de la confiança que el nostre vot els ha atorgat. I què dir dels que no han votat, dels que no han volgut exercir el seu dret? Tot mereix reflexió» (1 de juny).

Haurem de sentir-nos preocupats no sols per l'abstencionisme electoral sinó també per l'actitud passiva existent que ho espera tot fet de dalt i que només critica quan allò que es disposa no s'ajusta a conviccions personals.

Aconseguir responsabilitat i estima envers la tasca política és un dels nostres desafiaments.

L'Aplec de l'Esperit

Un centenar de joves menorquins es van ajuntar dia 18 de maig, dissabte, per partir cap a Manresa per a celebrar l'aplec de l'Esperit. Moguts per la força de l'Esperit, conjuntament amb cinc mil joves més, van compar-

tir la joia de sentir-se joves en l'Església i testimonis en el món. Alguns dels seus efectes han estat:

«Un cop hem tornat, tots volem explicar i comunicar el que hem viscut. Però ens resulta força difícil. La pregària, la festa, la música..., tot ha estat tan dens en contingut i tan intensament viscut que ens manquen les paraules. Només se'ns ocorre dir: llàstima que no en vagin venir més. Haurien al·lucinat» (Miquel Maria, diaca a Ferreries).

«Ha suposat per a mi conèixer joves de molts altres pobles d'arreu de Catalunya i Balears, que en la trobada de l'aplec de l'Esperit no em resultaven estranys; tots parlàvem la mateixa llengua i de les mateixes coses i era com si ens coneguéssim de sempre. En aquest moment em vaig adonar que estava renovant la meua fe en Déu, i que he d'enfortir-la més a cada minut que passi, a partir d'aquesta gran trobada que ha estat l'aplec de l'Esperit» (Martí Martí, jove de Ferreries).

«El moment més important i emotiu per a mi va ser la celebració de l'eucaristia. Es va viure un clima de germanor i solidaritat..., van ser uns moments molt intensos per a tots els joves. Així mateix, va ser admirable el concert que ens van oferir els grups Kairoi i Crit» (Jeroni Comelles, jove de Maó).

«Els joves volem un nou estil: volem una Església motor, i no carrossa. I el més important d'a-

quest aplec per a mi, per damunt de tot el muntatge, lluminositat, espectacularitat (*chapeau!*), va ser el que cadascú va escriure com a testimoni concret i personal en el cartonet verd» (Pere Pons, jove de Ciutadella).

«El més important de tot, redescobrir que no estàs sol, que són molts els joves que, com tu, creuen que és possible, avui i ara, córrer el risc de creure i estimar en Crist» (Anna-Maria Pons, jove de Ciutadella).

Tots ells, com altres, són joves de les nostres parròquies que avancen en la seva fe, que fan camí de recerca i a qui no és gens fàcil arribar a una fe adulta. Ens hem d'espavilar també per a ser els seus germans majors que ja hem fet una descoberta de Jesucrist i que ens agrada experimentar que som conduïts i estimats per Ell.

Sor Margarida Gornés, religiosa franciscana, ens sorprèn amb reflexions com aquestes quan parlam sobre la joventut: «Ens hauria de llevar la son veure les dificultats que tenen els joves per a viure una presència militant i compromesa de la seva fe: manquen models amb qui poder-se identificar, i açò ens interroga fortament si nosaltres ens ho creim que tota la nostra tasca, com a comunitat cristiana, no té altre motiu que el d'evangelitzar i crear comunitat entorn de Jesús, per a fer créixer el seu Regne entre nosaltres».

Sor Margarida Gornés fa feina,

amb tot el seu cor i ànima, entre escoltes i joves que es formen a la catequesi de confirmació i post-confirmació (15-20 anys).

Religiositat mariana

L'experiència creient no roman closa i silenciosa en la intimitat de les persones. L'experiència creient es fa palesa entre nosaltres amb el seu vestit contextual.

En Josep Manguan, en la pàgina «Església en el món» que ell dirigeix cada dissabte al «Diari Menorca», ens ha escrit: «Els santuaris són precisament espais que manifesten amb singular força l'experiència creient, punts de referència dels misteris de la fe, evocadors camins de recerca espiritual, senyals visibles d'identitat de la praxi cristiana».

En Manguan, amb motiu dels cinc-cents anys de la benedicció de l'ermita de la Mare de Déu de Gràcia, de Maó, ha dit: «La lucidesa del bisbe Miquel Moncadas possibilita l'adaptació del Toro a les noves necessitats pastorals, en un moment de crisi del santuari. La reforma va ser modèlica i tot el conjunt del Casal continua oferint un gran servei a l'acció diocesana per a l'actualització i pervivència de la fe cristiana. Una comunitat educativa i una activitat pastoral diversificada i popular obren perspectives de futur al santuari de Maria Auxiliadora, de Ciutadella. L'ermita de Grà-

cia, en canvi, no ha trobat encara el lloc significatiu que li correspon en l'acció pastoral de l'arxiprestat de Maó. I és urgent que el retrobi».

En Josep Manguan cita, i molt positivament, el santuari de Maria Auxiliadora de Ciutadella. Aquest santuari, cor de la família salesiana, celebra cada any i de forma massiva la seva estima a Maria Auxiliadora. Durant el mes de maig, respira a ple pulmó i hi ressonen les veus de molts ciutadellencs. Veus amarades de sentiments d'estima, gratitud i tradició. El seu dia cabdal és el 24 i el seu esclat massiu és la processó, enguany celebrada el 26. Molts menorquins visiten Ciutadella per poder participar d'aquest clamor popular.

Aquest any els antics alumnes salesians han retut un homenatge als ex-alumnes que han arribat al presbiterat i que porten més de cinquanta anys de sacerdoci: els estimats i venerables Martí Domingo, Pere Salord, Joan Gornés, Miquel Casasesnoves, Ferran Cortés, Francesc Anglada i Guillem Coll.

Santuaris com el de Maria Auxiliadora s'han de ben cuidar per part nostra. Són motiu d'una catequització seriosa i, fins i tot, evangelització. Molts creiem que l'eucaristia, les homilies i el culte en general ha de ser molt ben cuidat. Els esforços per aconseguir-ho mai no seran debades. I és una llàstima que no sempre, uns i altres, en siguem prou

conscients. El Toro, Maria Auxiliadora, Gràcia..., no ens han de ser llocs indiferents.

Miquel Maria i Ballester, nou sacerdot

Dia 6 de juliol viurem una celebració sentida i estimada. El bisbe-administrador, Dr. Manuel Ureña, ordenarà sacerdot el degà dels nostres actuals diaques, quatre en poc temps. Amb motiu de la seva ordenació hem tingut un fraternal i profund diàleg sobre aquestes qüestions:

- els seus escrits al full dominical: *Coneguem la Bíblia*;
- el seu any de diaconat a la parròquia de Ferreries;
- la seva visió de l'església a Menorca
- el seu compromís com a home d'Església

I en Miquel Maria s'expressava així:

«Em dius, Bosco, que he de contestar breument. I ho procuraré, malgrat que les preguntes que em fas són per a omplir moltes pàgines. Ja saps que som molt xerrador!

»1. En primer lloc, i en relació a la col·lecció d'escrits que sota el títol «Coneguem la Bíblia» he publicat aquest curs al full dominical de Menorca, vull dir que són el fruit d'una experiència molt positiva que enguany hem començat a Ferreries: un curs d'introducció a la Bíblia per a catequistes. Els meus articles al

full no eren sinó un resum del que havíem estudiat a les trobades del curset. En els anys que he fet al seminari, si alguna matèria d'estudi m'ha apassionat és l'Escriptura. Hi he trobat un gran camp per a penetrar el coneixement de les arrels de la nostra fe, de la història del poble de Déu, i una magnífica font per a l'espiritualitat. Tenc la intenció de continuar els estudis bíblics, ja que m'agradaria dedicar-m'hi d'una manera especial en el futur.

»2. Durant tot aquest curs he estat treballant a la parròquia de Ferreries. Ha estat un any de descoberta i rodatge, que m'ha ajudat a refermar la meua vocació. He començat a fer coses que no havia fet mai -visitar els malalts, donar classes de religió a EGB i BUP, coordinar la pastoral de joves, etc.-, i l'experiència resultant és un acreixement de la il·lusió i la voluntat de dedicar la meua vida al servei de l'Església.

»3. Se'm fa difícil dir com veig l'Església de Menorca. Crec que és una església plural, viva i dinàmica, i que té una gran tasca a realitzar en el nostre poble. Menorca és una illa amb un nivell de vida elevat, però que també té moltes mancances. La nostra església té davant seu el repte de construir una societat sense discriminacions ni desigualtats, amb una qualitat de vida que no comporti la destrucció de la natura i de la nostra pròpia identitat com a poble, acollidora amb els immigrants, solidària amb els

pobres —d'aquí i de lluny—. Hem d'anar més enllà de la religió burgesa, en paraules de Johann B. Metz.

»4. Com a lema de la meua ordenació he escollit les paraules de Jesús a un paralític, «aixeca't i camina». Amb açò voldria sintetitzar el sentit de la meua opció. En un món acostumat a la vida fàcil, la superficialitat i l'individualisme, vull fer costat durant tota la meua vida a aquells que lluiten per la llibertat, la justícia i la solidaritat; vull viure la radicalitat de l'evangeli; i vull creure que encara és possible la utopia. La meua generació és ja «filla del concili Vaticà II, i per açò tenim la responsabilitat de no deixar-lo morir, de fer que el seu esperit d'obertura i renovació no es perdi, i de portar les seves propostes a les darreres conseqüències. Encara hi ha molt per fer, i per açò cal que cada dia ens aixequem i ens posem en camí. Els joves d'avui no podem caure en la temptació de la rutina, la comoditat i l'instal·lament. Déu ens demana que siguem consciència crítica de la nostra societat i de la nostra Església, i que fem tot el possible perquè el seu Regne s'obri camí».

Així és en Miquel Maria. Un jove de 26 anys que durant tres anys ha estat un bon company meu a l'estimada parròquia de Ferreries i a la diòcesi de Menorca. És una persona intel·ligent, oberta, donada, neta i un munt més de coses, totes positives,

que són ben veritat. El que a ell el fa sofrir i a mi em resulta simpatíic —quasi sempre— és que és un gran despistat. Fiem-ne que es presenti per a l'ordenació el dia 6 de juliol. Jo crec que, com que en té moltes ganes i essent com és, s'hi presentarà alguns dies abans.

J. Bosco Faner

SOLSONA

Començo a escriure en plena celebració de l'anomenada «I Jornada sacerdotal diocesana, Seminari de Solsona, 25-28 de juny». Estem en lluna de mel, encara, però ja anem tocant de peus a terra gràcies precisament a la jornada que dic.

Aquesta era molt important. S'havia de trobar per primera vegada tot el clergat diocesà —*tot el clergat diocesà*— cara a cara amb el bisbe Antoni, per damunt dels organismes que teòricament el representen. Els assistents som 82 de fixos, 13 que hi han tret més o menys el cap segons les possibilitats: 95, per tant. Han deixat d'assistir-hi (ells en sabran les raons) entre 10 i 12. La resta, fins a 140 que som els residents, no hi han pogut venir per vellesa, malaltia i altres causes justificades. De manera que és un bon, boníssim, percentatge. L'ambient és agradable. Hi ha

algunes cares una mica cares de veure. Feia anys que no ens aplegàvem tants germans junts. El bisbe n'està més content que un gínjol. Donem-ne gràcies a Déu.

Reconversió missionera

La jornada consta de dues parts, una diguem-ne teòrica i una altra de pràctica. La primera va a càrrec de dos conferenciantes prou coneguts i reconeguts, com són Modest Prats, que parla del tema «Fe i cultura d'avui», i mossèn Josep Maria Rovira Belló, que glossa la dita evangèlica «Creieu en Déu, creieu també en Mi». La segona consisteix a presentar i comentar el document de treball que s'ha elaborat durant el curs passat i que es titula «Reconversió missionera».

Quan dic que s'ha elaborat, vull dir que el part ha sigut una mica lent i difícil sense arribar però a la cesària: reunions i més reunions arxiprestals, Consell del presbiteri, Consell de pastoral, Vicaria de pastoral, Consell de direcció... I tornem-hi per activa i per passiva. Ara, els patracols que n'han sortit valen la pena, poden ser una eina. Calia posar-nos d'acord (i Déu vulgui que ens hi haguem posat) en una colla de punts i compromisos en emprendre la cinglada d'un nou pontificat. És com una represa en el camí després d'haver contemplat els horitzons d'on venim i cap on anem.

El títol del fulletó és prou expressiu, potser una mica pompos: «Reconversió missionera». Tant podríem pecar d'esperar-ne molt com de no esperar-ne res. És un instrument de treball, simplement. Una mena d'enquesta. Tot dependrà de l'ús que entre tots en fem. I de la bona voluntat que posem a aplicar-lo.

S'articula en cinc apartats, a saber: 1) objectiu a aconseguir: l'evangelització, especialment de dos sectors, el del jovent i el dels matrimonis joves; 2) l'arxiprestat com a estructura pastoral bàsica; 3) pressupòsits pel que fa als capellans, als religiosos/es i als laics/ques; 4) concrecions operatives sobre els capellans, els laics, els joves i els matrimonis joves (les delegacions de Joventut i de pastoral familiar presentaran propostes concretes sobre els dos objectius respectius); i 5) iter de realització del pla, que ja comença per la jornada. Aquest és el resum mal resumit del document en qüestió que podreu llegir quan surti publicat al butlletí del bisbat. I prosseguim.

El bisbe, notícia

El nostre bisbe Antoni continua essent notícia, no ja pel seu nomenament d'aviat farà un any i mig, sinó per les seves activitats i pel seu bon fer.

Allò que es diu, no para d'anar de la Seca a la Meca i a les Valls

d'Andorra. Ni de fumar cigarretes. Per molts anys! Amb el temps no caldrà que corri tant. A més, no ho podria resistir ni potser fóra convenient. A hores d'ara si no ha visitat ja tots els racons i raconets del bisbat, poc se'n falta. I amb molt de gust i sacrifici. Per tal de fer-se present a la festa de Santa Cecília —una festa tradicional que un grup de capellans solsonins celebrem des de temps immemorial el dia 22 de novembre—, va ser capaç de deixar estar a mig aire una reunió de la Conferència Episcopal Espanyola (amb ñ, no?) de Madrid. Va presidir també la trobada memorable que va tenir lloc al seminari de Solsona, de tots els qui, celibataris o casats, vam entrar a la santa casa l'any 1940 i que, per tant, commemoràvem el cinquantè aniversari d'aquella aventura feliç.

Entre els diversos escrits que ha publicat —col·labora al «Full Diocesà» amb un article «Conversa setmanal» que retransmeten deu emissores del bisbat—, el més interessant, per programàtic, és la «Carta pastoral als sacerdots: Fer, fer fer i deixar fer» del mes d'octubre. Per cert que de cartes n'ha adreçat a tot bitxo vivent: missioners, catequistes, confirmands, religiosos, cooperadors sacerdotals (majordones), etc. Datat a Menorca pel maig de 1989, ha donat a conèixer el recull de textos, 24, dedicats als sacerdots, «Cridats al servei del Poble de Déu». Per Quaresma

havia de veure la llum el llibret «Glosses quaresmals» escrites a Menorca sota un altre títol, convertides al català de terra endins, que les dificultats d'enquadernació van obligar a ajornar. «Nadal de nades» és un plec de 17 poesies amb què va felicitar les festes de Nadal. Dos llibres més encara: «Què hi diu el bisbe» (de Menorca), resposta a 36 preguntes formulades per la gent, i «Estimats catequistes», cartes del president del SIC. I ahir, precisament ahir, dijous, al vespre, va ser presentat als baixos del palau episcopal la «Regla pastoral» del papa Gregori el gran, Clàssics del Cristianisme 21, traduïda per ell del llatí (quan encara, afegim-hi, era bisbe de l'illa; ara no hauria pas tingut temps. Tanmateix, com a bisbe de Menorca i de Solsona, adreça al gran papa una carta particular plena de simpatia. Servia d'invitació a l'acte d'ahir).

Tot això, però, queda anul·lat davant l'audiència que va tenir intervinent en el programa «La vida en un xip» sobre els valors morals o espirituals. Deu ser la vegada que ha predicat a més gent: quants milions? Ni un novenari d'aquells d'abans que omplien l'església de gom a gom. I deixem estar tranquil el bisbe. Ten raó: durant el mes d'octubre anirà a visitar, si Déu vol, els nostres missioners d'Amèrica, els quals ja l'esperen amb candeletes. És allò de sant Pau: «Impendar et super impendar» (em donaré i em donaré, ho dic bé?).

Déu li conservi la salut, la moral i el bon humor:

Vida diocesana

Nou Consell del presbiteri i nou Consell diocesà de pastoral: constituïts, respectivament, els dies 1 d'octubre i 16 de febrer, han entrat en el seu funcionament normal esmerçant les seves primeres i llargues reunions a estudiar el document «Reconversió missionera».

Joventut: Hora-3, a primers de maig, va celebrar a Camp-llong, a l'ombra del Pi de les Tres Branques però sota la inclemència d'un temps hivernal, la trobada general anual. Un miler de joves. Lema: «Teixim esperança». La delegació diocesana de Joventut va concentrar, a Sant Martí de Sesgueioles, 158 nois i noies solsonins a fi de preparar-se per a l'Aplec de l'Esperit que s'havia de celebrar l'endemà, dia 19 de maig, a Manresa amb motiu de l'any ignasià.

Ensenyament: La delegació es mou molt intentant d'afrontar el greu problema actual de la classe de religió.

Mans Unides: És de les delegacions més joves i més dinàmiques. D'any en any es va superant en la «Campanya contra la fam». Hi ajuda en gran manera la proposta que fa a cada arxiprestat d'un objectiu concret a assumir de cara al Tercer Món. Enguany va recaptar 12.512.282

pts., 549.283 més que l'any passat. És poc? És molt? El cert és que treballa amb molta il·lusió compromentent cada dia més gent jove en la tasca.

Hospitalitat de Lurdes: Res de nou. La pelegrinació d'enguany, feta conjuntament amb Vic com de costum, fou presidida pel nostre bisbe Antoni.

Mitjans de Comunicació: Ens anem comunicant. Al bisbat, a més del «Full Diocesà» o com a suplementes d'aquest, surten periòdicament 28 fulls entre parroquials, interparroquials i arxiprestals. La delegació intenta de reorganitzar-se a fi de prestar un millor servei. Ha establert contacte amb altres mitjans no eclesials. Ja ho deveu saber: mossèn Joan Camps, el meu company de fatigues, ha sigut nomenat director del SIMCOS (ja el planyo!) Ah, cada any, amb motiu de la diada de l'11 de setembre acostumem a fer una propaganda sensacional i gratuïta del nostra Full Vic-Solsona-Tarragona. Sabeu com? Simplement amb un petit editorial que toqui una mica el voraviu. El darrer, «Voluntat de ser», encara ara ressona de tant en tant en algun article periodístic o alguna carta al director. Ai, Senyor! Mai un simple full de no-res, tan humil com el nostre, no deu haver fet tanta forrolla. Sembla una bomba d'ETA. A esperar la d'enguany. (I mentrestant Croàcia i Eslovènia se les heuen heroicament amb l'exèrcit iugoslau i, el que és pitjor,

amb la indiferència europea. On és la llibertat dels pobles? Val més que ens limitem a ballar sardanes i a lluir la senyera, fora complicacions. Tanco el parèntesi.)

Catequesi i Pastoral Familiar: Han començat de publicar uns fulls informatius que es diuen, respectivament, «Catesol» i «Corcò». El dia 10 de maig es va celebrar per primera vegada la diada diocesana del catequista a Solsona. Aquest estiu hi ha el curset del SIC.

Segurament que em deixo coses en aquest apartat, però les que he dit són, al meu semblar, honradament, les més rellevants o significatives.

Un nomenament singular

El descarto de l'apartat anterior perquè s'ho val. Sabeu què? Una noia, esgarrifeu-vos, una noia, la Conxita López i Torres, ha sigut nomenada delegada diocesana de missions. És clar que la delegada de Mans Unides també és una noia, per bé que una mica més gran, la Maria Xinxó i Minguella. Com la Maria Teresa Cortina i Guitó, noia jove del nostre bisbat, és també la coordinadora general d'Hora-3 de Catalunya. O sigui, que ja ho veieu. Decididament, els laics (i les laiques!) van assumint responsabilitats en la nostra església, primer perquè els pertanyen i segon perquè els sacris, pocs com som i envellits, hem de

fer i haurem de fer cada dia més allò que ens és propi, a semblança dels apòstols quan van elegir els diaques.

Quant al relatiu allau de nomenaments clericals, s'estan coent aquests dies. Sembla que afectaran sobretot les zones Segarra-Urgell i Cardener.

Clergues que arriben i clergues que se'n van

El bisbe Antoni està content: ha començat d'ordenar capellans, tres: Jaume Prat i Borràs (Cervera, 23 de juny), «el primogènit», com digué en l'homilia; Joan Pelfort i Ribera (Súria, 29 de juny, o sigui, demà, dissabte) i Joan-Francesc Casals i Cubinsà (Berga, 1 de setembre). Hurra! Però alerta, que trigarem no sé quants anys a parir-ne dos o tres més. Déu meu, les vocacions! En temps de les vaques grasses celebràvem dijous sacerdotals a tot drap demanant «molts i sants sacerdots»; en temps de les vaques seques, amb prou feines ens recordem de pregar. I malament rai. Ja vull veure (des del cel, confio) com s'ho faran d'aquí a uns quants anys. Per mi l'Església, tant l'oficial com l'altra, és poc sensible a aquesta crisi tan greu, per més sínodes que se celebrin.

I la pega de sempre, dues defuncions: Mn. Ramon Cortina i Brufau (Solsona, 79 anys, 26 d'abril) i Mn. Ramon Niubò i Ma-

lagarriga (Gironella, 80 anys, 22 de juny). De moment, tres a dos. Visca!

Notícies al vol

El dia 8 de gener es va escaure el centenari del naixement de Mn. Ricard Penina i Ruiz, fill de Berga i mort a Barcelona el 16 de juliol de 1952. Un dels grans prohoms solsonins moderns. I també, en part, barceloní per la seva dedicació a l'apostolat juvenil: FJC, Lluïsos de Gràcia, etcètera. M'agradaria parlar-ne algun dia.

El bisbe Pere Casaldàliga, fill de Balsareny, ha sigut proposat, com ja deveu saber, premi Nobel de la Pau 1992 i acaba de rebre no sé quin Memorial. Quin gran cristià, el bisbe Pere!

Antoni Bada, una rata d'arxiu, va publicar no fa gaire la història del monestir de Sant Bartomeu de Bellpuig i el seu Mausoleu. Un altre títol a afegir a la seva ja llarga col·lecció de treballs històrics.

«Josep Breu, un clam pels pobres» és el llibre que el grup Memorial Josep Breu i la delegació de Missions de Barcelona han publicat en memòria del capellà mort a Colòmbia ara fa tres anys, barceloní d'ordenació però cerverí de naixença.

Dimarts vinent, 2 de juliol, al santuari del Miracle, VII Trobada de capellans escriptors «Lletra folla». Doneu-vos per invitats per poc que sigueu tocats de l'ala.

Xerrada de David Jou sobre: «El temps en la física i en la poesia», i homenatge a Mn. Marià Ruiz i Fernández, amb motiu de complir 80 anys i publicar «Petjades pel camí», Poesia total 1960-1990, un tomatxo de 500 pàgines. Les sis trobades anuals d'aquesta mena s'han celebrat successivament a: Queralt, Poblet, Montserrat, Riells de Montseny, Prats de Cerdanya i la Gleva. Continua l'èxit de «Mossèn Tronxo». Ballarín, enhorabona!

Queralt, 75 anys: El dia 3 de setembre farà 75 anys que van coronar canònicament la Mare de Déu de Queralt. Cada 25 anys se'n celebra la festa, amb Patum i tot. I jocs florals. I novena solemne. I baixada de la Mare de Déu a Berga i algunes parròquies veïnes. I tot el que vulgueu. Tots els àngels es donen per convidats. I de vegades algun dimoni i tot. L'any 16, el de la coronació, hi van fer cap la Infanta Isabel, el Nunci Ragonesi, tota la parafernàlia oficial. El poble, però, no es va deixar prendre la festa. Fins els descreguts i aquells que no van mai a missa adornaren els carrers i les façanes de les cases. La meua mare-al-cel-sia encara n'està enlluernada, pobreta. Va morir fitant els ulls en el quadre de la Queralta coronada que tenia a l'habitació. «Post factum», ja us diré com ha anat. Si voleu venir a les festes ja ho sabeu; s'escauran a primers de setembre. Veniu almenys a la Patum, com van fer

per Corpus el Batlles i el Totosaus. Us va agradar, oi?

* * *

Això és tot per avui. El meu cronicot anual va del dia 23 de juny de 1990 fins al dia 28 de juny de 1991, just a 3/4 de 2 de la nit, quan la lluna acaba de fer més o menys el ple coronat sant Pere. A Viver i Serrateix, és clar.

Climent Forner

TARRAGONA

El primer de juliol s'han complert nou-cents anys de la restauració de l'arquebisbat de Tarragona, i per això han anat sorgint moltes activitats i iniciatives. Recordem primer, però, algunes dades del que va passar a les nostres contrades i a Itàlia ara fa nou-cents anys.

Algunes dades

Ens hem de situar en plena reforma gregoriana (Gregori VII va morir el 1085), empesa per Urbà II. Aquesta reforma, que directament o indirectament sortia de Cluny, va tenir un gran abast arreu (començant pels territoris de l'emperador Enric IV, que Gregori VII va excomunicar en la lluita de les investidures) i

també es van concretar a casa nostra. El gran bisbe reformador va ser Berenguer Seniofred, de Vic, el qual, al costat de la bandera de la reforma va portar la bandera de la restauració de l'arquebisbat de Tarragona, quan, amb la conquesta de Toledo per Alfons VI de Castella, el papa Urbà II li va concedir el primat sobre tot Espanya. Aleshores Berenguer Seniofred, de Lluçà, va anar a Roma i va exposar al papa el seu programa de reforma, tot especificant-li que els comtats catalans tenien un tarannà diferent i que no podien dependre de Toledo. (És avinent recordar aquí que durant la invasió mahometana la Tarraconense depenia de l'arquebisbat de Narbona.)

Berenguer Seniofred, de Lluçà, emparant-se en les butlles que Joan XIII va donar al seu antecessor Ató, l'any 971, i amb la promesa de convèncer el comte de Barcelona i els altres comtes de la necessitat de reconquerir Tarragona, va aconseguir del papa el pal·li com a arquebisbe de Tarragona, amb la butlla «Inter primas Hispaniarum». Ni les fortes protestes de Narbona, ni les de Toledo, que varen aconseguir que l'arquebisbe d'aquesta seu fos el legat del papa, ni el silenci de Barcelona, que arrossegava la crisi del Fratricida, no varen ser suficients per frenar la voluntat de restaurar l'arquebisbat de Tarragona com a seu metropolitana de la Tarraconense.

Més tard van tenir lloc la re-

conquesta i la repoblació del camp de Tarragona, es va normalitzar la vida de la ciutat, es varen bastir els edificis i es va estructurar la diòcesi.

Celebració

Doncs bé, l'arquebisbat ha volgut celebrar aquestes dates de la manera més popular i solemne possible. S'ha editat un cartell commemoratiu en el qual destaca el pal·li (signe de l'ovella perduda que el pastor es carrega a coll) sobre la creu arquebisbal i la silueta de la ciutat de Tarragona, on figuren la torre de l'arquebisbe, el seminari i la catedral. Tot sobre un vermell episcopal. I amb unes paraules que recorden l'efemèrides: «1091-1991 Novè centenari de la Restauració de la Seu Metropolitana». Per raó de les subvencions, als cartells enviats a les parròquies de l'arquebisbat s'hi ha afegit el text: «i repoblació del camp de Tarragona».

El 20 de juny va tenir lloc el pòrtic de les celebracions a la catedral de Tarragona, amb un seguit d'interpretacions musicals i artístiques al claustre. La inauguració oficial es va fer a Vic, el diumenge 30 de juny, amb una celebració eucarística a la catedral. Amb aquest acte s'ha volgut remarcar la iniciativa i l'empenya que durant l'alta Edat Mitjana varen tenir els bisbes de Vic per tal de restaurar degudament la seu de Tarragona. El pri-

mer de juliol, a la casa d'exercicis de la Selva del Camp, va haver-hi la jornada sacerdotal del novè centenari, amb una conferència al matí, a càrrec de mossèn Pere Tena, sobre «el misteri de la comunió a l'Església local», seguida d'una taula rodona, i una altra a la tarda, a càrrec de l'historiador mossèn Josep Raventós, sobre «els concilis de Tarragona (1564-1757)». També hi ha hagut d'altres iniciatives com un àudio-visual, jocs per a infants, jornades d'història...

L'acte de cloenda va tenir lloc el diumenge 28 de juny, amb una celebració de l'eucaristia a la catedral de Tarragona. Diferents trobades de pastoral (arxiprestals, de joves, de catequesi, etc.) han girat al voltant d'aquest fet.

Amb la celebració d'aquest centenari no solament s'ha pretès «treure la pols de la història i meravellar-se davant uns fets del passat», sinó que s'ha volgut mantenir la consciència ben desperta sobre el fet que amb la nostra vida donem sentit a aquesta història del passat.

Jordi Figueras

TORTOSA

«Tortosa, que no fa gaire semblava un racó de món, torna a

estar de moda. I qui la hi ha posat és l'Església». Així comença un article aparegut al setmanari tortosí «Ebre Informes», signat per mossèn Joan Martínez, rector de la parròquia de St. Jaume, al barri tortosí de Remolins, que comenta i analitza el nomenament de mossèn Francesc Ciuraneta, clergue diocesà, per a ocupar la seu episcopal de Menorca.

Possiblement aquest sentiment que manifesta és prou fidel al que a hores d'ara es viu al si de la diòcesi. Sembla, tanmateix, com si, de sobte, els «designis de la divina Providència» s'hagin fet ressò de les pregàries i necessitats d'una diòcesi que ha estat gairebé dos anys sense prelat i més de quaranta sense que cap dels seus preveres fes «prou mèrits» per ocupar alguna seu vacant.

Tortosa torna a estar de moda. Vol dir que se'n parla i, en aquest cas, gràcies a Déu, no per motius irrelevants o negatius, sinó perquè ja té un bisbe en la persona de Lluís Martínez i Sistach, fins fa poc bisbe auxiliar de Barcelona, i perquè un sacerdot del presbiteri tortosí, mossèn Francesc Ciuraneta i Aymí, ha estat escollit bisbe de Menorca.

El diumenge 7 de juliol prendrà possessió de la seu tortosina el nou bisbe. El seu nomenament ha estat acollit amb joia i esperança: joia, perquè s'ha fet esperar i les ganes que arribés eren moltes; esperança, perquè se'l veu una persona senzilla, afable i dialogant

que sabrà respondre a les expectatives del poble de Déu. Li espera una tasca feixuga: el Sinode, apartat desde la marxa del bisbe Carles a Barcelona, i que tot just havia començat a caminar, representa per al nou bisbe i per a tota la diòcesi un repte important que s'haurà de tirar endavant tot revitalitzant-lo després d'una aturada de quasi dos anys.

El bisbe Lluís, que ha anat coneixent a poc a poc, la realitat de la diòcesi a través del diàleg amb preveres i laics, haurà d'escollar noves veus, aixafar carrers i visitar pobles per tal d'anar-se familiaritzant amb una comunitat que l'acull amb ànim obert i disponible, afecte i senzillesa.

El nomenament episcopal de mossèn Francesc Ciuraneta, fill del poble de Palma d'Ebre, vicari de Flix, rector de Vilalba dels Arcs, arxiprest d'Amposta i darrer vicari de pastoral de la diòcesi amb el bisbe Carles, és l'altre fet que ens fa ser notícia. Mossèn Ciuraneta, un home de poble en una diòcesi eminentment rural com la nostra, és, així, el continuador de la saga de bisbes fills de la diòcesi que tingué en el cardenal Vicent Enríque i Tarancon, fill de Borriana, que aleshores, 1954, pertanyia a la diòcesi de Tortosa, el darrer representant. Després d'acompanyar durant un any l'arquebisbe Carles a Barcelona, ocuparà la seu episcopal menorquina, vacant fins fa poc, igual que la de Tortosa.

Des d'aquesta petita finestra, els desitgem a tots dos la més venturosa tasca. Que les ganes de fer el bé no els manquin mai i que, com a bons pastors, sàpi-guen cuidar de tot el ramat, es-pecialment dels més febles i me-nesterosos. — *Sisco Lahosa*

Un tren a punt de perdre

Cada tren passa a la seva hora, i si un no és a l'estació a punt i amb les maletes preparades, doncs el perd. A Tortosa, el tren de la pastoral de masses passa cada any per les festes de la Cin-ta. Encara hi ha una arrel popu-lar de devoció i sentiment reli-giós que convoca el poble. Tots els tortosins que no fan la festa major ni les festes d'estiu, fan les festes de la Cinta. Poques coses hi ha a Tortosa que tinguin tant poder de convocatòria. A desgrat de les moltes alternatives de di-vertiment, la catedral s'omple cada dia a dos quarts de vuit del vespre, a l'hora de la novena.

Enguany, no sé si per l'arriba-da del nou bisbe, la missa ponti-fical omplia les tres naus de la catedral de gom a gom i l'as-sistència a la processó era mul-titudinària, i la gent esperava amb un silenci religiós que pas-sés el reliquiari pels carrers i la imatge de la Mare de Déu de la Cinta.

Als qui hem estat molts anys absents del bisbat, assistir a les solemnitats religioses de les fes-

tes de la Cinta ens és un termò-metre per a mesurar la fe dels nostres conterranis. La fe s'a-guanta, però cada any a un li cau l'ànima als peus i li entra una de-pressió espiritual quan contem-pla la pastoral que hi ha (o que hi manca) darrera aquestes cele-bracions.

Es resen les mateixes oracions del segle passat, en castellà i d'u-na espiritualitat barroca i engan-xosa que ja no diu res a la gent que viu el moment present, si no és la rutina presa de memòria. L'eucaristia no s'ha integrat a la celebració de la novena. I no es fa, tot i que seria una bona oca-sió, una pastoral unitària de to-tes les parròquies de la ciutat que ajudi a participar el poble en la celebració.

El rosari i les oracions de la novena encara són en castellà, com acabem de dir. Però la gent, quan vibra, és quan canta l'him-ne a la Verge, que és en català. Els dos últims anys, almenys la predicació havia estat en català;enguany, però, a càrrec d'un fill de Tortosa i jesuïta, ha estat en castellà. A un li feia tota la sen-sació de trobar-se en un món fals, on es va perdent la devoció mentre es conserva només una manera de *fer* per aguantar com sigui una manera de *ser* que el poble cristià ja no viu com a pròpia.

Per primera vegada el bisbe Lluís va assistir dos dies a la no-vena. Semblava un corder portat a l'escorxador. Resignat, va se-

guir una novena que ell, crec, no acceptaria de fer pel seu compte, però que tolerava pacientment, perquè està en mans del «cabildo» i de la directiva de l'arxiconfraria de la Cinta.

La catedral és la càtedra del bisbe i ara fa la impressió d'una complicitat que estic segur que el bisbe Lluís no vol. És el primer any, i entenc que no pot sinó observar, per a passar a governar després; però penso que caldrà governar, si no volem que la imatge de la pietat popular degeneri en un ritualisme anacrònic, que a tots ens fa patir; tant, que molta gent marxa a meitat de la novena després del rosari i de l'oració final a la Verge, per no escoltar el sermó; només els dos dies que hi ha adoració de la relíquia es queden tots fins al final. Això vol dir que el poble cristià de Tortosa està necessitant a pressa feta una pastoral digna que l'encarrili davant la manca d'autenticitat que pateix. I això, mentre la majoria de la joventut ja ha baixat d'aquest tren de les manifestacions religioses populars; perquè els qui van a aquesta novena només són gent gran.

Fer pastoral popular no és repetir el passat, tant si consona com si no amb el present. Es tracta de convocar la gent de cada generació partint de la fe del passat amb imaginació suficient per a fer d'un ritme assembleari una vivència col·lectiva de fe en el present. En això són mestres

les esglésies d'Amèrica Llatina, que empen la religiositat popular per a reevangelitzar cada generació.

Cal ser-hi a l'hora en punt i amb les maletes preparades, si no volem perdre el tren. I a Tortosa estem a punt de perdre'l, el tren de la devoció popular, si no fem de seguida una renovació pastoral.— *J. A. Martínez*

URGELL

La «Missa jove» de Balaguer atrau els grans

La presència dels joves sempre reconforta i anima, i encara més als ambients eclesials. Així s'ha constatat una vegada més a la parròquia de Balaguer. La iniciativa de celebrar els diumenges una missa especialment preparada per als joves ha atret, també, la presència dels grans.

Després de fer durant un any l'experiència d'una litúrgia per als joves, el mateix grup va creure convenient integrar la «missa jove» a les celebracions de la parròquia. L'experiència ha reeixit. Hi acostumen a participar un centenar de joves de més de quinze anys i progressivament s'hi afegeix un bon nombre de persones grans que tenen el goig de «viure l'eucaristia d'una forma diferent».

Els preveres, el diaca i els joves preparen cada celebració.

Cada diumenge hi ha una idea bàsica inspirada en les lectures bíbliques del dia, que centra els cants i les pregàries. Els mateixos joves han manifestat el desig que «la litúrgia sigui creativa, i que porti i digui quelcom de nou als joves». Es vol fer ressaltar a cada celebració una part de la litúrgia perquè els joves n'aprofundeixin el sentit.

El proper curs es pensa donar continuïtat a la iniciativa sense introduir-hi, però, massa canvis, perquè, com diuen els joves, «cada celebració ja és un canvi que exigeix imaginació i creativitat». Es vol que la convocatòria arribi a tots els joves balaguerins i creixi l'assistència a aquesta «missa jove». D'altra banda, s'intentarà ampliar el grup que prepara les celebracions, perquè la responsabilitat sigui compartida i s'enriqueixi la festa litúrgica.

L'Església andorrana urgeix l'afermament dels creients

Andorra viu un moment històric. A part dels canvis que suposarà la relació amb la Comunitat Econòmica Europea, una assemblea tripartida (coprínceps i govern) ha iniciat els debats previs a la redacció de la constitució que inspirarà el futur del país. «Església de les Valls», publicació de les parròquies del Principat, a l'editorial del seu darrer número, fa un crida als cristians i els urgeix un afermament cristià.

«Ara, diu l'escrit, cal afinar més i més la nostra capacitat de tolerància.» Cal oblidar postures massa rígides, i obrir portes al diàleg i al reconeixement dels drets de tots els ciutadans. L'informatiu esmenta tres postures no prou ètiques: la por dels qui temen «una possible pèrdua dels valors ancestrals»; l'egoisme dels possibles oportunistes que intentin aprofitar el canvi per a assegurar-se situacions de privilegi; i la possible nostàlgia dels qui consideren la història i les tradicions com a bases exclusives del futur.

El text és un pronunciament eloqüent de l'Església d'Andorra. Pronunciament que no pot ser considerat oportunista sinó que és fruit d'una urgència elemental i coherent de l'estimació fraternal que ens urgeix i mana el Crist.»

La informació sobre el moment històric que viu el poble andorrà dona la clau per a entendre i interpretar l'escrit de la publicació. Els seus redactors qualifiquen de «transcendental» el moment que viu el país. «La sacsejada ens afecta a tots»; per això l'Església andorrana ha fet sentir la seva veu de forma oportuna i valenta.

«Església d'Urgell», núm. 200

El caminar dels bons muntanyencs és lent, però segur i constant. Així ha estat fins ara el caminar de la revista diocesana

«Església d'Urgell». En una diòcesi dispersa calia crear mitjans de comunicació que unissin les forces de les comunitats cristianes i enriquissin les parròquies. El 1971, per iniciativa del bisbe Joan, va néixer «Església d'Urgell»: al principi, uns fulls cíclostilats; després, amb impremta i colors; ara, una revista digna i atractiva. I sempre una publicació realitzada amb il·lusió.

«La vocació d'«Església d'Urgell» ha estat principalment el diàleg interior de la nostra comunitat», ha escrit el bisbe Joan. El bisbe ha fet arribar els seus escrits als cristians d'Urgell: els comentaris puntuals sobre els fets, el pensament de l'Església, l'orientació pastoral... També hi ha estat present la història de la diòcesi, l'article d'opinió, el recull d'informacions locals, etc. Tot, presentat amb el llenguatge senzill que millora la comunicació, i amb la professionalitat de les persones que estimen la veritat i la bellesa, eviten el sensacionalisme i ajuden a discernir els valors. Això ha fet possible assolir la meta del número 200, perquè solament el treball seriós té futur.

Antoni Mirabet

VIC

Estem a punt de celebrar la

restauració històrica de la *Seu primada de Catalunya*, o digueu-ne la Tarraconense. Un bisbe de Vic, Berenguer Seniofred, de Lluçà, la portà a terme. A la invasió dels moros, l'antiga seu primada de Sant Fruitós va desaparèixer, i mentre anaven retrocedint els àrabs, la Catalunya cristiana va pertànyer eclesiàsticament a Narbona. Aquesta emancipació acaba de ser celebrada solemnement a la catedral de Vic, precisament el mateix dia que feia 900 anys justos i clavats.

Arreu es commemora el *cinquè centenari de sant Ignasi*. No cal dir, a Manresa, on va viure onze mesos (1522-1523). Molts indrets ens parlen encara d'ell: el pont de Vilomara, les Creus de la Guia i de la Culla, Viladordis, les Mercetes, la Cova, el Pou de la Gallina, etc. Tot i ésser basc, sant Ignasi es va encomanar el seny de Catalunya i se'n va valer. I concretament a Manresa, que és un tros de Vic. Arreu pul·lulen escrits commemoratius d'aquests cinc-cents anys. El pare Segarra ens acaba d'oferir *Manresa i Sant Ignasi de Lloïola*.

S'està commemorant el *centenari del Museu episcopal de Vic*. El 7 de juliol de 1891 es va inaugurar el que després havia de ser un dels millors museus de Catalunya. Tal com sona i sense exagerar... I, si no, aneu-lo a veure. El nostre museu és considerat el segon del món en art medieval.

Fou obra del bisbe Morgades, secundat per mossèn Gudiol. Instal·lat, des del 1978 a l'antic col·legi de Sant Josep (la Panissa-Seminari menor), és l'orgull de l'església diocesana, que es disposa a commemorar-ne el centenari amb actes culturals, socials i religiosos de tota mena.

Fa 75 anys que va morir el bisbe Torras i Bages. Com tothom sap, s'està treballant perquè el patriarca espiritual de Catalunya arribi als altars. Mossèn Àngel Miralda, promotor diocesà, treballa desesperadament, i amb una dedicació modèlica, la causa torrasiana.

Informació

La informació és el plat fort. Moltes parròquies, petites i grans, tenen fulls d'informació que arriben a tots els racons. Suara els de Manresa han llançat als quatre vents un full on consta l'intent de promoure el coneixement mutu, la informació i la col·laboració de parròquies, moviments, associacions, serveis i comunitats religioses de l'arxiprestat.

A nivell diocesà ha aparegut la *Guia de l'Església de Vic*. No sols va destinada als capellans sinó a tota la comunitat cristiana. Cal ressaltar-ne l'esment als òrgans oficials de govern, als capítols catedralicis, als centres d'informació, als serveis, delega-

cions, moviments, secretariats diocesans, etc. També inclou un resum estadístic: hi ha un total de 247 parròquies, amb 341.707 habitants, dintre una superfície de 3.964 quilòmetres quadrats, amb 277 sacerdots, ajudats per 956 religiosos/es. Conté l'adreça, el codi postal i el telèfon de totes les parròquies, i enumera totes les famílies religioses, els instituts seculars, les associacions peculiars i les cases d'espiritualitat. En una paraula, el bisbat per dintre i per fora i per tots els quatre costats.

Restauracions

Les nostres carenes estan sembrades d'ermites. De tant en tant ens assabentem de l'abandó d'algunes, i això ens dol molt. També podem constatar sortosament que algú les protegeix i les revifa. En aquest sentit volem recollir el cas de Borredà i Alpens. La gent, encoratjada pel rector, ha restaurat les ermites de sant Sebastià i de sant Roc (a l'entrada d'Alpens), de Sant Pere de Serrallonga (bella edificació pre-romànica del 938), de Sant Esteve de Comià, dita «Roma», de Sant Sadurní de Rotgers (exemplar romànic de bellesa i valor considerables, en vies de restauració), de Sant Julià de Cosp... Tot i que això no és un esdeveniment insòlit en els nostres dies, sí que deu mereixer almenys un «excel·lent» a favor del rector i dels

feligresos d'aquest veral del Berguedà i del Lluçanès.

Un dels monuments del bisbat més rellevants és la seu de Manresa. A fi d'assegurar-ne la vida material i l'espiritual, s'ha creat la societat cultural "Amics de la Seu", que contínuament organitza concerts, trobades i conferències sobre la història i l'arqueologia locals.

Els d'Òdena acaben d'obrir de nou l'església després d'una restauració de soca-arrel. El temple, que havia estat inaugurat l'any 1954, amenaçava ruïna i feia temps que estava tancat al culte.

Diversos

— En un suplement del «Full Diocesà» s'ha donat *l'estat de comptes*. Mirat fredament, hom s'adona que la gent es consciencia força, però per arribar a l'autofinançament total encara n'hi ha per estona.

— El dimarts sant, va haver-hi la *Jornada sacerdotal*, en la qual vuit sacerdots van celebrar les noces d'or i set, les d'argent.

— Els *Consells de pastoral* s'han aplegat de nou, aquesta vegada a Vic, a ca les Dominiques.

Rebombori a l'engròs i ganes de fer. Que ja és molt!

— El bisbe ha donat personalitat jurídica a *Justícia i Pau*, i n'ha aprovat els estatuts. Es tracta d'un organisme d'Església que funciona a molts indrets del món. Es posa al servei de tot el que s'orienta a la promoció de la vida humana. Les possibilitats de treball d'aquest organisme són: drets humans, pau i desarmament, desenvolupament del tercer i del quart món i ecologia.

— S'ha celebrat el *Curset de Cristiandat* número 400. Ja són colla! Aquest moviment de reciclatge espiritual encara cueja i fa bé a molta gent.

— *Seminari del Poble de Déu*. Aquesta institució, ben vinculada al bisbat, ha fundat a Colòmbia on ha obert tallers apostòlics amb gent procedent de la Plana. Concretament, es proposen treballar en els camps de la catequesi i la sanitat.

— *Granera ha acomiadat el rector*, mossèn Genís, que s'ha jubilat, després d'haver-lo tingut a casa durant quaranta-tres anys. Ja era un feligrès més.

Sebastià Codina

CENTRE D'ESTUDIS PASTORALS

(de la programació per al curs 1991/92)

CURS BÀSIC DE PASTORAL

- **A Barcelona:**
dimarts i dijous, a partir dels dies 8 i 10 d'octubre
de les 7 a tres quarts de 9
- **A Tàrraga:**
els dijous, a partir del 17 d'octubre
de dos quarts de 9 a dos quarts d'11

CURS GENERAL SOBRE LA BÍBLIA

- **Antic Testament**
dimarts, a partir del dia 8 d'octubre
de les 5 a tres quarts de 7
- **Nou Testament**
dijous, a partir del 10 d'octubre
de les 5 a tres quarts de 7

REALISME I UTOPIA

- **Joan Soler i Amigó**
Un món sense utopia?
17 oct. - 21 nov. (6 dijous)
de 5 a 5.45
- **Agustí Borrell**
Israel, un poble d'esperança
17 oct. - 21 nov. (6 sessions)
de 6 a 6.45

SESSIONS VESPERTINES

- **Josep M. Ballarín**
Benaurats els pobres!
4 nov. - 9 des. (6 dilluns)
De dos quarts de 8 a dos quarts de 9
- **Col·lectiu de dones en l'Església:**
diversos professors
Dones i homes en la societat i en l'Església
 - * a Barcelona
6 nov. - 27 nov. (4 dimecres)
De dos quarts de vuit a tres quarts de nou
 - * a Rubí
4 nov. - 25 nov. (4 dilluns)
De les 8 a dos quarts de 10

DEBATS SOBRE QÜESTIONS ACTUALS

- * Qüestions actuals de bioètica
Francesc Abel, jesuïta, director de l'Institut de Bioètica
Dilluns, 21 d'octubre, de dos quarts d'11 a la 1
- * El catalanisme catòlic de Torras i Bages i les seves perspectives actuals
Casimir Martí, capellà, director de l'Arxiu Nacional de Catalunya
Dilluns, 18 de novembre, de dos quarts d'11 a la 1

COL-LABORADORS D'AQUEST NÚMERO

Josep M. Agustí (col·laborador del centre Arrels, Barcelona) • Estanislau Balanzó (consiliari de la CVX Berchmans i coordinador de l'equip de jesuïtes del col·legi de Casp, Barcelona) • Joan Canet (rector de Sant Ignasi de Lleida i coordinador de l'equip de parròquies de la Companyia a Catalunya) • Sebastià Codina (rector de Vacarisses, Vic; corresponsal de «Quaderns») • J. Bosco Faner (rector de Ferreries, Menorca; corresponsal de «Quaderns») • Isidre Ferreté (sacerdot obrer, jesuïta i consiliari de JOBAC, Terrassa) • Jordi Figueras (rector d'Albinyana i les Peces, Tarragona; corresponsal de «Quaderns») • Climent Forner (rector de Serrateix, Solsona; corresponsal de «Quaderns») • Sisco Lahosa • Lluís Magriñà (director d'Intermón, Barcelona) • Joan-Anton Martínez (rector de St. Jaume de Remolins, Tortosa) • Antoni Mirabet (membre de la Delegació de MCS, Urgell; corresponsal de «Quaderns») • Josep Miralles (professor d'ètica social a ESADE i col·laborador de la parròquia de Santa Gemma, L'Hospitalet de Llobregat) • Josep Rambla (coordinador del Seminari d'Exercicis, Cornellà) • Jesús Renau (delegat de pastoral de la Companyia a Catalunya, Barcelona) • Francesc Riera (director del Centre d'Estudis Cristianisme i Justícia, Barcelona) • Ignasi Salat (delegat dels col·legis de la Companyia a Catalunya, Barcelona) • Josep M. Totosa (director de «Quaderns», Barcelona).

QP

QUADERNS DE PASTORAL

Revista del Centre d'Estudis Pastorals. Rivadeneyra, 6, 3r. Telèfon 317 48 58. 08002-BARCELONA.

Director: Josep M. Totosa. Secretari de Redacció: Josep Torrella. Consell de Redacció: Salvador Barduet, Joan Batlles, Lluís Bonet i Armengol, Jaume Duch, Josep M. Fisa, Jesús Huguet, Joaquim Pla i Mateu Terrats. Disseny: Jaume Duch.

Impressió: I. G. Santa Eulàlia. Santa Eulàlia de Ronçana. Preu de la subscripció per a 1991: 3.000'-ptes. Dipòsit legal: B. 25.506-1969. Amb llicència eclesiàstica. Octubre 1991.



GENERALITAT DE CATALUNYA

Departament d'Agricultura,
Ramaderia i Pesca



PROP DEL BOSC



NO JUGUIS AMB FOC

Per a evitar els incendis forestals disposen dels mitjans més moderns. I, per a apagar-los, tenim cada dia més recursos humans i tècnics. Però, naturalment, la mesura més eficaç per a evitar-los és no fer foc: sota cap concepte. A l'estiu, llençar cigarets per

la finestra del cotxe, fer foc a prop del bosc o cremar manges i rostitalls pot tenir conseqüències molt greus per al nostre patrimoni natural.

El nou telèfon dels Bombers de la Generalitat és el 083 per a totes les comarques de Catalunya.

CATALUNYA *UN PAÍS* **D'EUROPA**



centre d'estudis pastorals